

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права

Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

**ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА**

(за матеріалами товариства з обмеженою відповідальністю
«Кремуніверсалпостач»)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

601-ЕО

12176711

КР

Розробила студентка групи 601-ЕО
Літвін Д.О.

Керівник: к.е.н., доцент
Свистун Л.А.

Рецензент: керівник ТОВ
«Кремуніверсалпостач»
Шнурков Р.П.

Засвідчую, що в цій роботі немає
запозичень із праць інших авторів без
відповідних посилань

Літвін Д.О.

Підтверджую достовірність даних,
використаних у роботі

Свистун Л.А.

Допустити до захисту
Завідувач кафедри

Свистун Л.А.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Особливості діяльності та порядок організації обліку на ТОВ «Кремуніверсалпостач».....	6
1.1. Основні напрями розвитку підприємства: організаційна структура управління та особливості діяльності	6
1.2. Основні засади організації бухгалтерського обліку у товаристві	10
1.3. Аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ «Кремуніверсалпостач».....	17
РОЗДІЛ 2. Облік зобов'язань в системі управління підприємством	28
2.1. Економічна сутність зобов'язань на підприємстві: визначення, класифікація, оцінка та завдання обліку.....	28
2.2. Документальне оформлення операцій, пов'язаних із зобов'язаннями підприємства	36
2.3. Синтетичний та аналітичний облік зобов'язань	44
РОЗДІЛ 3. Організація аудиту зобов'язань підприємства.....	54
3.1. Джерела інформації, мета і завдання аудиту зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач».....	54
3.2. Організація та методика проведення аудиту зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» в системі управління підприємством	58
3.3. Узагальнення результатів аудиторської перевірки	65
РОЗДІЛ 4. Аналіз зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач»	70
4.1. Мета, завдання і джерела інформації для проведення аналізу зобов'язань	70
4.2. Аналіз складу, структури і динаміки зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач».....	77

				<i>КР 601-ЕО 12176711</i>			
	П. І. Б.	Підпис	Дата	<i>Облік, аналізі аудит зобов'язань в системі управління діяльністю підприємства (за матеріалами товариства з обмеженою відповідальністю «Кремуніверсалпостач»)</i>	Стадія	Арк.	Акрушів
<i>Розроб.</i>	<i>Літвін Д.О.</i>					2	
<i>Перевір.</i>	<i>Свистун Л.А.</i>						
<i>Н. Контр.</i>	<i>Свистун Л.А.</i>						
<i>Затверд.</i>	<i>Свистун Л.А.</i>						
				Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування			

4.3. Аналіз оборотності зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки	87
4.4. Оцінка впливу зобов'язань на фінансову стійкість підприємства	93
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИИХ ДЖЕРЕЛ.....	103
ДОДАТКИ.....	111

				<i>KP 601-EO 12176711</i>			
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
<i>Розроб.</i>	<i>Літвін Д.О.</i>			<i>Облік, аналізі аудит зобов'язань системі управління діяльністю підприємства (за матеріалами товариства з обмеженою відповідальністю «Кремуніверсалпостач»)</i>	Стадія	Арк.	Акрушів
<i>Перевір.</i>	<i>Свистун Л.А.</i>					3	
					Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування		
<i>Н. Контр.</i>	<i>Свистун Л.А.</i>						
<i>Затверд.</i>	<i>Свистун Л.А.</i>						
						3	

ВСТУП

Зобов'язання є фундаментальною категорією як для фінансової звітності, так і для управління діяльністю будь-якого підприємства. Їхня роль у забезпеченні фінансової стійкості та ефективного управління є критичною і має багатоаспектний характер. Під фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання слід розуміти такий стан його ресурсів, який гарантує безперебійне виконання всіх видів боргових зобов'язань за умови збереження достатнього рівня ліквідності активів. Зобов'язання (боргове фінансування) дозволяють нарощувати активи та генерувати прибуток, який може перевищувати вартість обслуговування боргу (ефект фінансового важеля). Надмірне використання боргу, однак, збільшує ризик фінансової нестабільності. Тому правильний облік, аналіз і аудит зобов'язань є необхідною умовою ефективного управління фінансовою стійкістю підприємства, що обумовлює актуальність обраної для дослідження теми.

Мета роботи спрямована на всебічне вивчення концептуальних підходів до обліку та аудиту зобов'язань як ключових елементів системи менеджменту, а також на розробку прикладного інструментарію для вдосконалення облікових процедур та аудиторського контролю на конкретному об'єкті дослідження.

Для реалізації поставленої мети передбачається розв'язання таких завдань:

- дослідити систему управління та галузеві особливості функціонування ТОВ «Кремуніверсалпостач»;
- ознайомитися із основними моментами організації бухгалтерського обліку у ТОВ «Кремуніверсалпостач»;
- провести аналіз основних показників діяльності досліджуваного підприємства за 2022-2024 роки;
- визначити економічну сутність, значення та теоретичні основи обліку зобов'язань;
- розглянути особливості синтетичного та аналітичного обліку зобов'язань, їх документального оформлення;
- виокремити найважливіші моменти аналізу та аудиту зобов'язань та розглянути методiku проведення аудиту зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач»;

- здійснити детальний аналіз зобов'язань на ТОВ «Кремуніверсалпостач», зокрема аналіз складу, структури і динаміки зобов'язань та кредитоспроможності підприємства, виявити недоліки їх організації, розробити пропозиції для їх подальшого уникнення.

Об'єктом дослідження є механізми обліку, аналізу та аудиту зобов'язань у структурі управління господарською діяльністю.

Предмет дослідження охоплює сукупність теоретичних та прикладних засад, що визначають методику обліку, оцінки та перевірки зобов'язань суб'єкта господарювання.

Суб'єктом дослідження у дипломній роботі є товариство з обмеженою відповідальністю «Кремуніверсалпостач».

Теоретичний фундамент та методологічний інструментарій дослідження базуються на нормативних та законодавчих актах України, матеріалах підприємства, документації та фінансовій звітності ТОВ «Кремуніверсалпостач», Статуті, Наказі про облікову політику, а також науковій літературі, де узагальнені наукові погляди із зазначеної тематики.

Дипломна робота містить вступ, чотири розділи, висновки і пропозиції та список використаних літературних джерел.

Перший розділ роботи містить дослідження характеристики та організації обліку у ТОВ «Кремуніверсалпостач», а також аналіз базових показників діяльності досліджуваного товариства за 2022-2024 роки.

Розділ 2 розкриває теоретичні основи обліку зобов'язань в системі управління підприємством, визначає їх облік на рахунках бухгалтерського обліку, порядок документального оформлення та особливості аналітичного обліку, виокремлює основні проблеми їх обліку та надає пропозиції щодо їх вирішення.

У третьому розділі описано порядок здійснення аудиторської перевірки за організацією зобов'язань підприємства, її методику та узагальнення результатів. Четвертий розділ вміщує детальний аналіз зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» та динаміку основних їх показників за останні три роки. Результати досліджень узагальнено у висновках і пропозиціях.

РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА ТОВ «КРЕМУНІВЕРСАЛПОСТАЧ»

1.1 Основні напрями розвитку підприємства: організаційна структура управління та особливості діяльності

В Україні швейна галузь має усталені традиції розвитку. На сьогодні виробництво здебільшого представлене підприємцями та малими підприємствами, які спеціалізуються на випуску невеликих партій продукції. Хоча, на сьогоднішній день, ринок насичений дешевою імпортною сировиною та готовим одягом, вітчизняна продукція зберігає високу конкурентоспроможність завдяки бездоганній якості, що формує довіру споживачів. Великі компанії охоче співпрацюють із малими швейними цехами, оскільки ті гарантують індивідуальний підхід до кожного клієнта, розробляють та виготовляють брендовий одяг із нанесенням спеціального логотипу. Практика доводить, що невеликі підприємства забезпечують більш ретельний контроль виробництва, що є запорукою високої якості їхньої продукції.

Швейне виробництво в Україні традиційно розвинене, представлене переважно малими підприємствами та приватними підприємцями, які зосереджені на дрібносерійному виготовленні. Досліджуване підприємство ТОВ «Кремуніверсалпостач», попри невелику кількість співробітників, ефективно справляється навіть з оптовими замовленнями. Хоча імпортна продукція часто пропонує нижчу ціну на сировину та готовий одяг, українські вироби мають перевагу завдяки високій якості та надійності, що забезпечує лояльність клієнтів. Великі бренди обирають співпрацю з малими швейними підприємствами, оскільки останні пропонують індивідуальну розробку та пошиття брендового одягу з логотипом, адаптуючись до вимог замовника. Це пояснюється тим, що малі виробництва приділяють підвищену увагу деталям і якісному виконанню, що підтверджується позитивною репутацією.

Досліджуване підприємство, ТОВ «Кремуніверсалпостач», засноване як юридична особа швейної галузі 28.04.2011 року. Його місцезнаходження зареєстровано у м. Кременчук Полтавської області, але операційна діяльність ведеться в м. Полтава. Товариство керується Статутом (Додаток А) і

дотримується нормативно-правових актів України. Керівний склад представлений власником Шнурковим Романом Петровичем та директором Бовою Мариною Олексіївною. Бухгалтерську службу на сьогоднішній день забезпечують Штучка С.Ю. та Шиян Н.Є.

Досліджуване товариство з обмеженою відповідальністю «Кремуніверсалпостач» є багатопрофільним підприємством, що спеціалізується на пошитті одягу та спецодягу для інших компаній. Додатково компанія займається реалізацією спеціального обладнання та взуття. Виробнича складова підприємства містить повний цикл товарообігу: від закупівлі необхідної сировини, власне виготовлення та зберігання до реалізації готової продукції. Діяльність із роздрібного продажу є ключовою для виявлення споживчих уподобань, що дозволяє оперативно коригувати та формувати асортимент. Окрім роздрібною торгівлі, ТОВ «Кремуніверсалпостач» забезпечує оптові поставки, демонструючи високу адаптивність до потреб будь-якого клієнта, незалежно від обсягу замовлення.

Управлінська діяльність покладена на Дирекцію, яка виступає виконавчим органом і складається з трьох ключових фігур: директора, заступника директора з матеріально-технічних питань, а також заступника директора. Візуалізація та ієрархія організаційної структури управління ТОВ «Кремуніверсалпостач» наведена на рисунку 1.1.

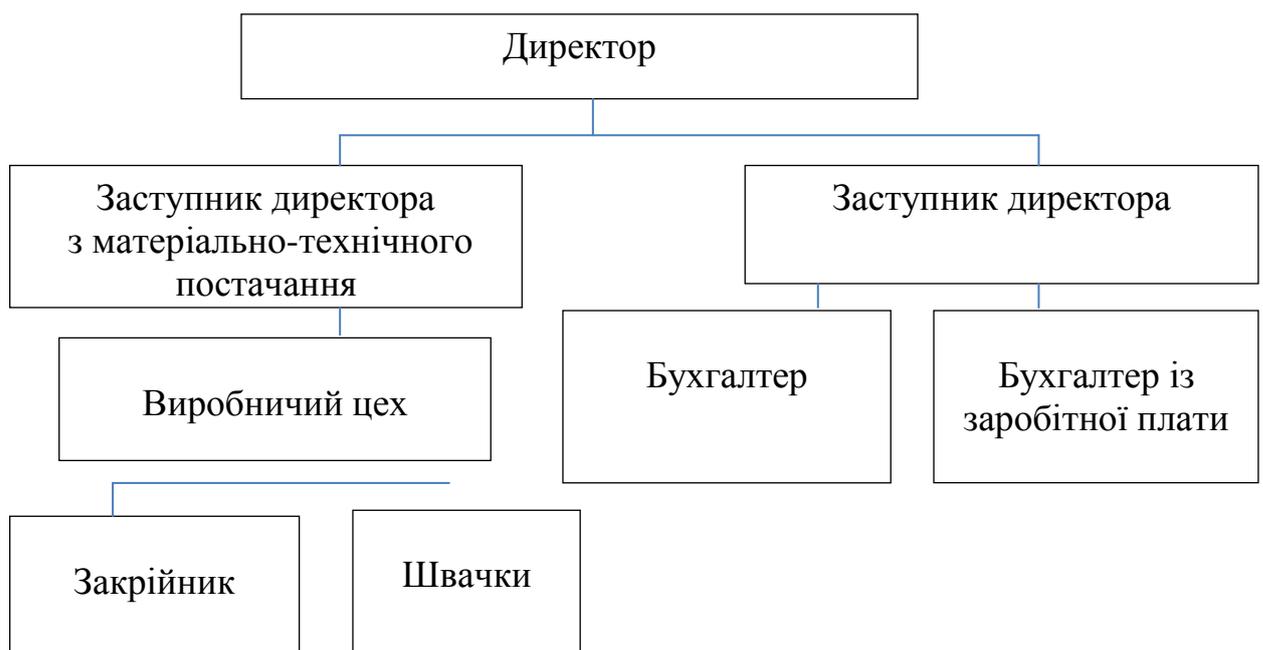

Рисунок 1.1 – Організаційна структура управління ТОВ «Кремуніверсалпостач»

Управління підприємством організовано за лінійним типом структури, що передбачає функціональний розподіл та створення спеціальних підрозділів для виконання облікових операцій. Лінійна структура була обрана завдяки її ключовим перевагам:

1. Забезпечення відповідності між кваліфікацією працівників і завданнями управління.
2. Чітке визначення професійної спрямованості співробітників.
3. Економія ресурсів за рахунок уникнення дублювання функцій.
4. Висока оперативність у внесенні структурних змін.

Директор несе повну відповідальність за функціонування підприємства та очолює його ключові ланки. Його обов'язки включають планування, організацію та загальне керівництво виробничо-господарською діяльністю. Він здійснює комплексний контроль роботи всіх структурних підрозділів і цехів, а також стимулює їхню діяльність, спрямовану на зростання продуктивності та постійне удосконалення як виробничих процесів, так і кінцевої продукції.

На посаді керівника даного підприємства ключовими є навички лідерства, аналізу та стійкість поряд із всебічною розвиненістю. Успіх його роботи залежить від здатності налагоджувати ефективну комунікацію з усіма стейкхолдерами. Керівник наділений повноваженнями, співставними з повноваженнями Директора при вирішенні поточних проблем. Він відповідає за організацію, планування, облік і звітність щодо виробничої діяльності. Додатково він представляє підприємство у зовнішніх відносинах, веде документообіг, а також забезпечує опрацювання пропозицій та скарг, гарантуючи коректне подання всіх необхідних документів.

Для швейного підприємства критично важливим є ефективний контроль і нормування руху запасів, тому в штаті передбачено посаду Директора з матеріально-технічного постачання. Цей фахівець несе відповідальність за організацію постачання, розроблення нормативів споживання матеріалів для всіх виробничих підрозділів. Його функції також включають визначення потреби в ресурсах і робочій силі, контроль за реалізацією наявних фондів, дотриманням норм витрат, своєчасністю виконання робіт у виробничих цехах, а також за станом складських приміщень та обладнання.

Сьогодні бухгалтер перестає бути вузькопрофільним фахівцем, обмеженим лише обліком та оподаткуванням. На практиці його роль інтегрує декілька ключових функцій: він часто виконує завдання юриста (договірна робота), кадровика (управління трудовими правовідносинами та кадровий облік) і нерідко бере на себе роль фінансового керівника, керуючи фінансовими потоками підприємства.

Посада закрійника на ТОВ «Кремуніверсалпостач» передбачає висококваліфіковану роботу, орієнтовану на індивідуальні потреби клієнта. Це включає розробку моделей та розкрій виробів з урахуванням особливостей фігур і розмірів замовників. Крім корекційних робіт (примірювання, ушивання, виправлення дефектів), закрійник виконує важливі економічні функції: консультує керівництво щодо обсягів витрат на виробництво та здійснює нормування запасів, необхідних для виготовлення одиниці товару.

Швачка використовує спеціалізовані швейні машини для виготовлення продукції, при цьому її функції включають не лише безпосереднє шиття, а й самостійний технічний контроль: усунення неполадок (обриви, заміна шпуль) та регулювання параметрів (натягнення, частота строчки). Вона також відповідає за вхідний контроль якості, перевіряючи крій та відповідність фурнітури.

Така ефективна робота можлива завдяки правильній структурі підприємства, яка створює умови для безперервної діяльності, забезпечує належну організацію обліку та підтримується чітким регулюванням з боку керівництва.

ТОВ «Кремуніверсалпостач» визначило своїм пріоритетом оптову торгівлю одягом і взуттям (КВЕД 46.42), паралельно здійснюючи виробництво робочого одягу (14.12) та оптову торгівлю іншими госптоварами (46.49). Компанія успішно зарекомендувала себе на ринку як виробник одягу будь-якої складності та обсягу. Як посередник, ТОВ "Кремуніверсалпостач" має міцні договірні відносини з великими підприємствами (АЗС «Автотранс», «Фірма «Полтавпиво», ТОВ «Домінік Ко», ПРАТ «Поез-кернел груп» та ін). Асортимент продукції (спеціальні та фірмові костюми) доповнюється наданням допоміжних послуг, таких як розробка, моделювання, розкрій та просування брендів. Асортимент товарної продукції великий, зокрема, представлений спеціальними виробничими

костюмами, фірмовим одягом, обладнанням, засобами захисту, уніформи та інших допоміжних товарів для діяльності інших підприємств та заводів, тощо.

Багаторічний досвід (близько п'ятнадцяти років) підтверджує стабільність ринкової позиції ТОВ «Кремуніверсалпостач». Компанія забезпечує своїм співробітникам конкурентні переваги: виробничий персонал працює на сучасній, безшумній техніці з дотриманням усіх норм безпеки та має кімнати відпочинку; адміністративний персонал забезпечений високоякісним програмним забезпеченням, технікою та можливістю віддаленої роботи за підтримки керівництва.

Таким чином, ефективність функціонування досліджуваного товариства забезпечується дієвою структурою управління, очолюваною Директором (власником), який відповідає за прибутковість та оптимізацію використання ресурсів. Наявність досвідчених бухгалтерів у штаті, робота яких регулюється Керівником, гарантує ефективний бухгалтерський облік та належне виконання обов'язків усім найманим персоналом.

1.2 Основні засади організації бухгалтерського обліку у товаристві і

Правильна організація бухгалтерського обліку — це, перш за все, раціональна система, спрямована на забезпечення управлінського персоналу достовірними даними. Це досягається через ефективний розподіл обов'язків у бухгалтерії та налагодження трьох ключових елементів: облікового процесу, облікового апарату та праці співробітників. Обліковий процес є єдиною послідовною системою взаємопов'язаних стадій бухгалтерських робіт. Фактичний початок облікового процесу на підприємстві юридично оформлюється наказом керівника про облікову політику.

З метою належної організації бухгалтерського обліку керівник підприємства може обрати одну з таких форм:

- запровадження штатної посади бухгалтера або використання послуг спеціаліста за договором;
- передача обліку на зовнішнє обслуговування централізованій бухгалтерії

чи аудиторській фірмі;

- самостійне ведення обліку та складання звітності керівником.

На ТОВ «Кремуніверсалпостач» бухгалтерський облік здійснюється силами двох штатних бухгалтерів, як це візуалізовано на рисунку 1.2.

Основні обов'язки бухгалтерської служби на підприємстві охоплюють ведення детального обліку всіх господарських об'єктів: капіталу, зобов'язань, грошових коштів, розрахунків та інших активів (включно з необоротними), а також доходів і витрат. Цей облік здійснюється відповідно до встановлених на підприємстві форм. Завдяки цій роботі забезпечується достовірність та повнота даних, що лягають в основу фінансової звітності.

На бухгалтера покладено обов'язок участі у контрольних заходах, зокрема в інвентаризації, а також в оформленні документів щодо нестач і механізмів відшкодування збитків, виявлених у філіях. Ключовою функцією є формування звітності: підготовка даних для фінансової та індивідуальної періодичної звітності на основі поточного обліку. Крім того, бухгалтери підтримують свій професійний рівень, ознайомлюючись із новими нормативними документами та розробляючи рекомендації для керівництва щодо їх імплементації.

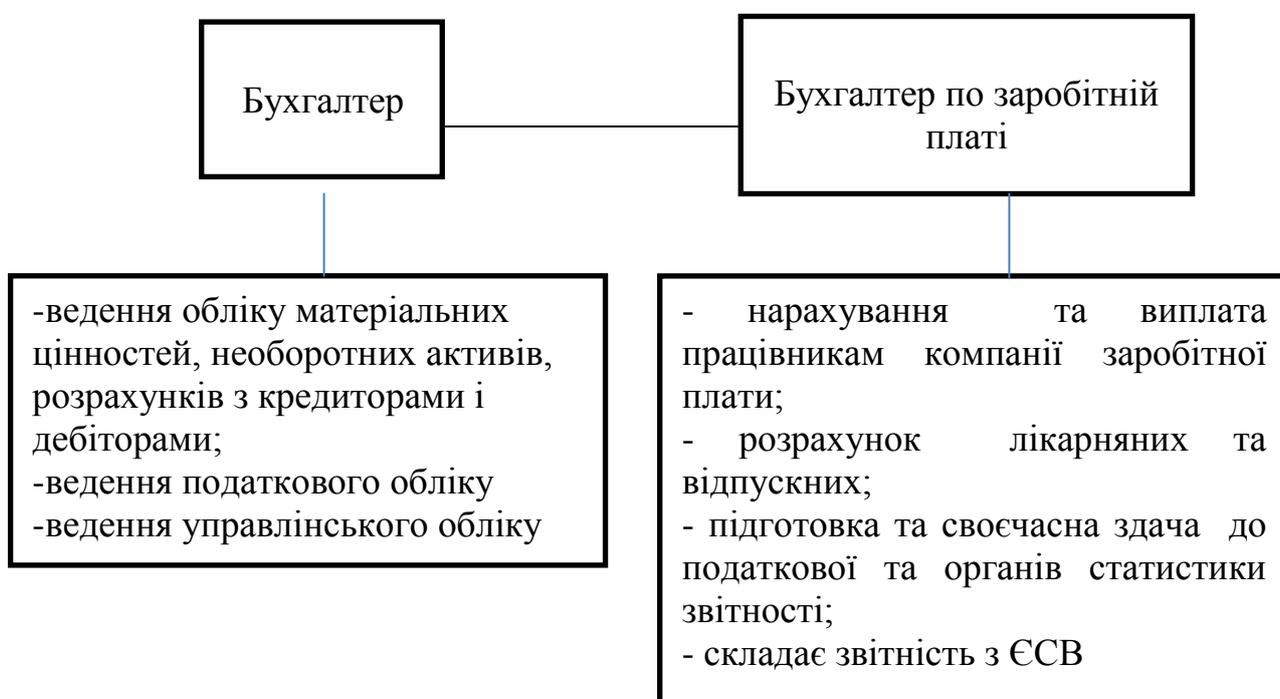

Рисунок 1.2 – Структура бухгалтерії ТОВ «Кремуніверсалпостач»

ТОВ «Кремуніверсалпостач» використовує автоматизований облік через програмний комплекс MED.ok, який забезпечує високу ефективність і здатність до адаптації, незалежно від розміру чи профілю діяльності. Ця надійна система дозволяє не лише зберігати параметри даних (надійність), але й здійснювати порівняльний аналіз динаміки показників. Звітність формується на базі електронних даних та щоквартально/щорічно подається в електронному вигляді до державної податкової служби. Відповідно до статусу суб'єкта малого підприємництва, ТОВ «Кремуніверсалпостач» обмежується подачею двох ключових форм фінансової звітності: Балансу (Звіт про фінансовий стан) та Звіту про сукупний дохід.

Баланс надає миттєвий знімок фінансового здоров'я підприємства (його капітал, зобов'язання та активи) станом на звітну дату. Звіт про фінансові результати є динамічним документом, що показує ефективність діяльності через співвідношення доходів і витрат. Хоча держава контролює діяльність малих підприємств, вона дотримується принципу мінімального обтяження суб'єктів господарювання. Такий підхід забезпечує збір достатньої інформації для цілей податкового регулювання.

Малому підприємству дозволено обмежитися використанням двох основних форм фінансової звітності. Такий обсяг інформації вважається достатнім для відображення ключових аспектів його діяльності та здійснення ефективного моніторингу фінансових показників (зокрема, доходів і витрат).

Набір застосовуваних підприємством форм звітності представлено на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 - Форми звітності ТОВ «Кремуніверсалпостач»

Підприємство обрало ефективну методику обліку, використовуючи простий план рахунків у поєднанні з методом подвійного запису для точного відображення всіх транзакцій. Типові приклади кореспонденції рахунків, характерні для діяльності ТОВ «Кремуніверсалпостач», можна знайти в Таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Приклад кореспонденції рахунків ТОВ «Кремуніверсалпостач»

№ з/п	Зміст операції	Документ	Дт	Кт
1.	Перераховано постачальнику кошти за тканину	Банківська виписка	371	311
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ	Довідка бухгалтерії	641	644
3.	Отримана тканина від постачальника	Накладна	281	631
4.	Відображено податкове зобов'язання	ПН	644	631
5.	Здійснено взаємозалік заборгованостей	-	631	371

Успішна діяльність підприємства, яка виражається у багаторічному отриманні прибутку, свідчить про ефективне та раціональне управління матеріальними та грошовими ресурсами, незважаючи на усталену форму обліку.

Юридичним стартом облікового процесу є Наказ керівника про облікову політику. Облікова політика, по суті, є довгостроковою стратегією обліку, що визначає єдиний набір принципів, методів і процедур, необхідних для правдивого відображення майнового, фінансового стану та результатів господарської діяльності підприємства. Облікова політика ТОВ «Кремуніверсалпостач» зафіксована у відповідному Наказі (Додаток Б), який діє з 2013 року без внесення змін.

Касир у штаті відсутній, оскільки підприємство використовує безготівковий розрахунок, що гарантує високу прозорість перед державними органами. Функцію відповідальності за розрахунки з покупцями виконує Керівник підприємства. Облікова політика ТОВ «Кремуніверсалпостач» передбачає використання методу FIFO для обліку активів. Цей метод обирають через його простоту — він не вимагає детальної ідентифікації кожного об'єкта. Незважаючи на легкість

застосування, FIFO створює економічні ризики, оскільки він: списує запаси на собівартість за нижчими цінами (що були на початку періоду), штучно зменшуючи розмір витрат. Як наслідок, фінансові результати завищуються, змушуючи підприємство сплачувати більший податок на прибуток.

ТОВ «Кремуніверсалпостач» спрощує облік запасів, включаючи транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ) одразу до їхньої первісної вартості. Це дозволяє уникнути ведення окремого рахунку та складних розрахунків розподілу ТЗВ.

Для амортизації основних засобів застосовується прямолінійний метод (згідно з обліковою політикою). Його вибір зумовлений простотою розрахунку: амортизаційна вартість об'єкта рівномірно списується протягом усього строку його корисного використання, визначаючись діленням вартості, що амортизується, на цей строк.

Отже, багаторічна облікова політика ТОВ «Кремуніверсалпостач» спрямована на оптимізацію: амортизація основних засобів розраховується на основі мінімальних строків корисного використання, визначених Податковим кодексом. Для активів із низькою вартістю (до 20 тис. грн.) використовується метод 100% списання їх вартості в перший місяць.

Цікавою особливістю є відмова від створення резерву відпусток, що є відхиленням від загальноприйнятої практики. Це дозволено компанії, оскільки ТОВ «Кремуніверсалпостач» використовує спрощений бухгалтерський облік, що звільняє його від обов'язку резервувати кошти на майбутні виплати відпускних.

Чинне законодавство України дозволяє мікропідприємствам, малим підприємствам, непідприємницьким товариствам та представництвам іноземних компаній застосовувати Спрощений план рахунків. Цей документ, затверджений Мінфіном України, охоплює облік активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій, і використовується згідно з Законом про бухгалтерський облік.

Поняття суттєвої інформації (п. 3 НП(С)БО 1) — це інформація, критична для ухвалення рішень користувачами фінансової звітності. Її суттєвість визначається комплексно: за нормами НП(С)БО/МСФЗ та рішенням керівництва компанії. При цьому, хоча якісне визначення наведено у стандарті (НП(С)БО 1), кількісний (відсотковий) розмір критерію суттєвості встановлюється лише у

Методичних рекомендаціях. На підприємстві критерії суттєвості визначені наступними відсотковими значеннями:

2% від величини чистого фінансового результату — для ідентифікації окремих видів доходів і витрат;

5% від справедливої вартості — для оцінки ступеня подібності активів при операціях обміну;

5% від валюти Балансу — для виокремлення значущих статей активів, власного капіталу та зобов'язань;

5% від обсягу чистої виручки — для деталізації показників звітності про доходи та витрати.

Відповідає за ведення обліку керівник, але завдяки високій кваліфікації та глибокому розумінню специфіки швейної галузі бухгалтерами ТОВ «Кремуніверсалпостач», директор в основному контролює їхню діяльність і співпрацює з ними для покращення системи обліку.

Факт відсутності зауважень чи претензій до бухгалтерії та порядку ведення обліку (як від директора, так і від контролюючих органів та контрагентів) протягом усього часу його керівництва підтверджує бездоганну репутацію облікової служби. Всі документи візуються керівником, що підтверджує його обізнаність та згоду.

Переваги обраного бухгалтерського обліку полягають у його простоті та гармонізації з регуляторними документами (Податковим кодексом та Методичними рекомендаціями). Застосування автоматизованої системи значно підвищує ефективність, мінімізуючи потреби бухгалтера у зовнішніх консультаціях і, відповідно, знижуючи адміністративні витрати. Оскільки підприємство є малим і має невеликий штат, утримувати власного бухгалтера вигідніше, ніж вдаватися до аутсорсингу. Це свідчить про збалансованість виробничого й адміністративного апаратів ТОВ «Кремуніверсалпостач», що дозволяє оптимізувати витрати та гарантувати законність усіх операцій.

Аналізуючи організацію та ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «Кремуніверсалпостач», можна виокремити низку недоліків, серед яких прямолінійний метод амортизації, оскільки використання цього методу не враховує фактичної інтенсивності використання основного засобу в різні періоди

експлуатації. З часом основні засоби зношуються, і зростає потреба у ремонті чи профілактичному обслуговуванні. З огляду на це, було б доцільно рекомендувати підприємству переглянути метод амортизації та розглянути альтернативи, наприклад, кумулятивний метод або метод зменшення залишкової вартості.

Плюси цих прискорених методів полягають у наступному:

- врахування зносу: вони краще враховують моральний знос активу.
- балансування витрат: Найбільша сума амортизаційних нарахувань припадає на перші роки експлуатації. Це балансує загальні витрати підприємства, оскільки висока амортизація на початку компенсується низькими витратами на ремонт, а в наступні роки, навпаки, — низька амортизація компенсується підвищенням затрат на ремонт.

Аналіз використання методу FIFO (First-In-First-Out), що застосовується для обліку активів на підприємстві виявляє також низку потенційних недоліків, що можуть мати значний вплив на фінансові показники та управлінські рішення, зокрема:

1. Неадекватне відображення інфляційних процесів. У періоди зростання цін (інфляції) метод FIFO списує на собівартість запаси, які надійшли раніше, тобто за нижчими цінами. Якщо використання матеріалів нерівномірне, то фактично списані дорогі матеріали будуть відображені у витратах за цінами старих партій. Як наслідок, собівартість знижується, а фінансові результати (прибуток) завищуються, що створює викривлену картину.

2. Завищення фінансових показників та податкове навантаження. Завищений прибуток, спричинений заниженою собівартістю (внаслідок списання за старими, нижчими цінами), призводить до збільшення оподаткованої бази. У результаті підприємство може переплачувати податок на прибуток, що є зайвим виведенням коштів з обігу.

3. Ризики некоректного управління та планування витрат. Оскільки фінансові показники (зокрема, собівартість) можуть бути завищені, керівник отримує некоректні дані про ефективність роботи. Це може спричинити неправильні управлінські рішення та невірне формування політики розвитку.

4. Вимоги до хронологічного списання. Для коректного обліку запаси повинні списуватися суворо за собівартістю відповідних партій у хронологічному

порядку їх надходження. Це є принципом FIFO. Хоча це і забезпечує більш-менш правильний облік, він ускладнює процес, якщо фактичне використання запасів не відповідає хронології надходження.

У підсумку, для малого підприємства ТОВ «Кремуніверсалпостач» характерний простий та раціональний бухгалтерський облік, який завдяки автоматизації забезпечує точність і не вимагає надмірних ресурсів. Це підтверджує, що товариство є стабільним і перспективним суб'єктом господарювання з ефективно організованою командою. Попри невеликі масштаби на локальному ринку, компанія досягла значного успіху, співпрацюючи з найбільшими підприємствами в країні та утримуючи постійну клієнтську базу.

1.3 Аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ «Кремуніверсалпостач»

Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності є ключовим інструментом для визначення реального фінансового «здоров'я» підприємства. Для ТОВ «Кремуніверсалпостач» такий аналіз дозволяє відстежити, як ефективно використовуються ресурси в процесі виробництва. У межах цього пункту ми розглянемо динаміку доходів і витрат, оцінимо темпи зміни чистого прибутку та проаналізуємо фактори, що найбільше вплинули на результативність діяльності. Отримані дані стануть підґрунтям для формування висновків щодо стабільності підприємства та його спроможності виконувати зобов'язання перед контрагентами та державою. Проведення аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Кремуніверсалпостач» спрямоване на комплексну оцінку його фінансового стану, ідентифікацію проблемних зон та пошук прихованих резервів для оптимізації економічних показників.

Економічний аналіз у даному дослідженні реалізує низку критично важливих функцій: від інформаційно-аналітичної та контролюючої до пошукової та інноваційної. Базою для оцінки результативності діяльності підприємства став аналіз ключових техніко-економічних показників за період 2022–2024 рр. (Додаток В).

Розрахунки виконано на основі даних річної фінансової та статистичної звітності за останні три роки, що забезпечує достовірність та об'єктивність отриманих результатів, вони перетворюють масив первинних даних у зрозумілу систему індикаторів, які показують, наскільки ефективно працює підприємство, дозволяють побачити не просто суму грошей, активів чи пасивів на рахунку, а реальний фінансовий результат діяльності товариства за певний проміжок часу.

Однією із найважливіших складових частин досліджуваного підприємства є активи, візуальна структура яких представлена на рисунках 1.4, 1.5 та 1.6.

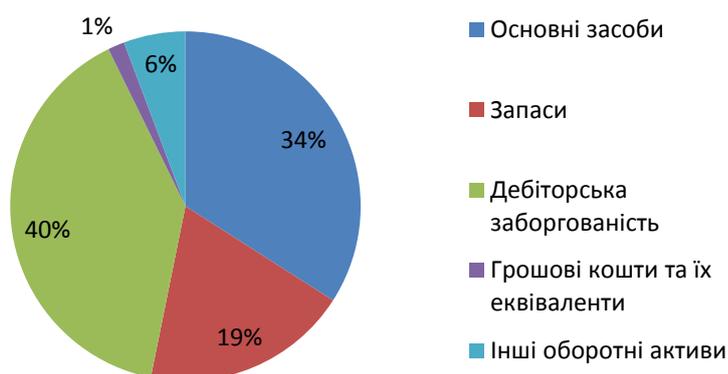

Рисунок 1.4 - Структура активів ТОВ «Кремуніверсалпостач» у 2022 р., %

Рисунок 1.5 – Структура активів ТОВ «Кремуніверсалпостач» у 2023 р., %

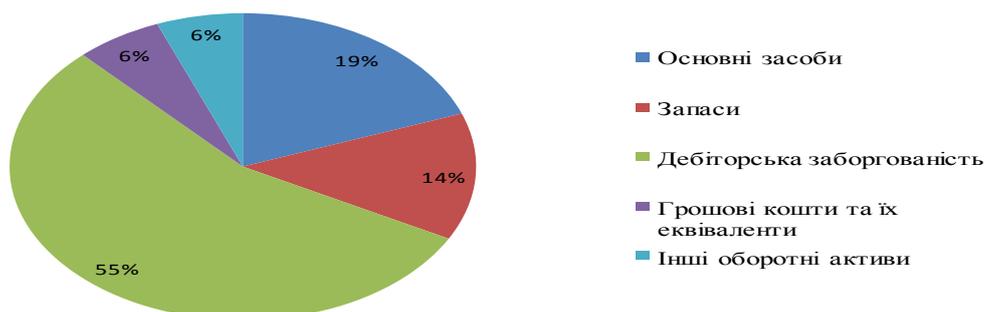

Рисунок 1.6 – Структура активів ТОВ «Кремуніверсалпостач» у 2024 р., %

Візуальне відображення структури активів за три роки свідчить, що дебіторська заборгованість на ТОВ «Кремуніверсалпостач» займає найбільшу частку в структурі активів (40% - у 2022 році, 48% - у 2023 році та 55% на кінець 2024 року). Це підтверджує, що більше половини майна товариства перебуває у формі боргів контрагентів за відвантажену продукцію або надані послуги. З одного боку, це свідчить про активну збутову політику товариства та надання відстрочок платежів покупцям. З іншого боку, це створює ризики виникнення дефіциту обігових коштів та залежність від платоспроможності клієнтів.

Основні засоби, які склали 34% у 2022 році, 31% - у 2023 році та 19% у 2024 році займають другу за величиною позицію. Це свідчить про наявність власної виробничої бази (обладнання, приміщень), що є характерним для швейної галузі. В порівнянні з попередніми 2022-2023 роками у 2024 році ми можемо бачити зменшення балансової вартості основних засобів на 182,90 тис.грн., або на 74,34% , що свідчить про інтенсивне фізичне та моральне зношення матеріально-технічної бази ТОВ «Кремуніверсалпостач» за останні три роки та про вибуття значної частини необоротних активів у 2024 році. Така тенденція на ТОВ «Кремуніверсалпостач» має кілька пояснень та наслідків:

1. Значне нарахування амортизації: Оскільки підприємство застосовує прямолінійний метод, суттєве зниження вартості може вказувати на те, що об'єкти наближаються до кінця строку свого корисного використання.

2. Відсутність оновлення активів. Таке різке падіння (темп зниження понад 74%) свідчить про те, що підприємство не проводило активних інвестицій у закупівлю нового обладнання протягом звітного періоду.

3. Виробничі ризики. Зменшення вартості основних засобів до критично низького рівня (лише 19% у загальній структурі активів на кінець 2024 року) може в майбутньому призвести до зростання витрат на ремонт та обслуговування старої техніки. Таке масштабне скорочення їх вартості може бути наслідком ліквідації непридатних до використання засобів або реалізації частини обладнання для поповнення обігових коштів.

Враховуючи, що частка основних засобів у структурі майна на кінець 2024 року складає лише 19%, підприємству варто розглянути можливість модернізації фондів для підтримки конкурентоспроможності у швейній галузі. Крім того,

сумарна частка грошових коштів та запасів та їх стрімке зниження за аналізований період (53% у 2022 році, 42% - у 2023 році та близько 20% на кінець 2024 року) разом із збільшенням дебіторської заборгованості із 40% у 2022 році до 55% у 2024 році вказує на те, що підприємство має мобільну структуру активів, проте потребує ефективного управління дебіторською заборгованістю для перетворення її в реальні гроші. Проте, як стверджує керівництво підприємства, потужність товариства не зменшилася за останній рік внаслідок зменшення вартості основних засобів, підприємство користується всіма новітніми технологіями і перспективи покращення діяльності від оновлення основних фондів не співмірні зі збільшенням доходів.

Вцілому, можна сказати, що 2022 рік характеризується базовим розподілом ресурсів. У цей період структура активів була орієнтована на формування виробничих потужностей, необхідних для стабілізації операційної діяльності в умовах мінливого ринку (рисунок 1.4). За період 2023 року (рис. 1.5) спостерігається певна динаміка у співвідношенні оборотних та необоротних активів. Збільшення частки запасів (які у 2022 році склали 19%, у 2023 році у структурі активів їх частка знизилася до 11%, а у 2024 році зросла до 14%) свідчить про розширення масштабів діяльності та накопичення ресурсів під майбутні врожаї.

Протягом досліджуваного періоду спостерігається стабільна тенденція до зростання дебіторської заборгованості: у 2023 році її обсяг збільшився на 495,30 тис. грн відносно 2022 року, а у 2024 році — ще на 417,20 тис. грн порівняно з попереднім роком. Така динаміка має подвійний характер. З одного боку, розширення заборгованості свідчить про високий попит на продукцію ТОВ «Кремуніверсалпостач» та активну співпрацю із замовниками. З іншого боку, критично важливою є вчасність погашення цих зобов'язань. У 2024 році показник оборотності дебіторської заборгованості скоротився на 1,22 обороти порівняно із попереднім 2023 роком, що, попри загальне зростання суми боргу, призвело до позитивного результату — зменшення середньої тривалості періоду інкасації (стягнення) коштів.

Аналізуючи запаси, можна побачити, що у 2023 році порівняно із 2022 роком їхня кількість зменшилася на 12%. Це мало позитивний характер, оскільки

зменшилося зберігання кількості ліквідних активів, що знаходяться на підприємстві, незавершивши свій операційний цикл. У 2024 році порівняно із 2023 роком вартість запасів збільшилася на 111,70 тис.грн. Темп зростання – 143,79%. Це свідчить про те, що товариство поступово нарощує обсяги виробництва, що вимагає створення більшого операційного резерву сировини та матеріалів для забезпечення безперебійної роботи швейних цехів. Крім того, відбулося затоварення складів готовою продукцією, яка ще не була реалізована кінцевим споживачам, що може призвести до сповільнення оборотності оборотних коштів.

Також зросла вартість закупівлі сировини внаслідок інфляційних процесів, що відобразилося на збільшенні грошової оцінки запасів при їх незмінній фізичній кількості.

ТОВ «Кремуніверсалпостач» змінило стратегію закупівель, перейшовши до формування значних страхових запасів для нівелювання ризиків перебоїв у постачанні або очікуваного підвищення цін у майбутньому. З огляду на структуру активів у 2024 році (рисунок 1.6), де запаси займають 14%, таке різке зростання з попереднім 2023 роком (на 43,79%) потребує ретельного контролю з боку керівництва підприємства, щоб уникнути заморожування капіталу в неліквідних залишках. На основі розрахованих показників власного та позикового капіталу (рис. 1.7) проведемо аналіз співвідношення власного капіталу та зобов'язань ТОВ «Агротехсервіс» протягом 2022–2024 років. Цей показник є ключовим для визначення фінансової незалежності та стабільності підприємства.

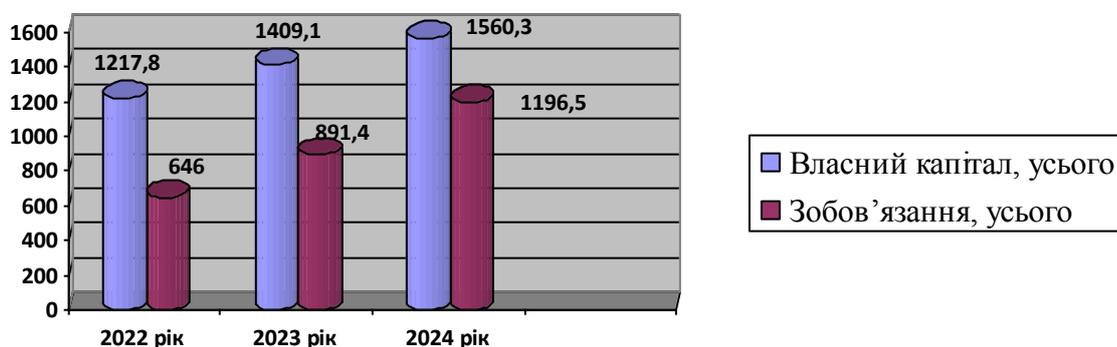

Рисунок 1.7 – Динаміка власного та позикового капіталу ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 р.р.

Графічні дані рисунку 1.7 свідчать про стабільну тенденцію до зростання обох показників, проте темпи та пропорції їхніх змін вказують на специфіку фінансової стратегії товариства. Початковий рівень власного капіталу у 2022 році склав 1217,8 тис. грн. У 2023 році цей показник зріс до 1409,1 тис. грн, що становить приріст у 15,7% порівняно з попереднім роком. Вже у 2024 році власний капітал сягнув позначки 1560,3 тис. грн. Позитивна динаміка власного капіталу (загальне зростання на 28,1% за три роки) свідчить про капіталізацію чистого прибутку та зміцнення фінансової бази підприємства.

У 2022 році обсяг залучених коштів становив 646 тис. грн. У 2023 році спостерігається його зростання до 891,4 тис. грн (приріст +38%). У 2024 році зобов'язання суттєво зросли до 1196,5 тис. грн, що майже вдвічі перевищує рівень 2022 року. Стрімке зростання зобов'язань у 2024 році може бути пов'язане з активним залученням кредитних коштів або збільшенням кредиторської заборгованості для фінансування операційної діяльності (закупівля нової техніки).

Розрахунки свідчать про те, що протягом усього періоду власний капітал стабільно перевищує зобов'язання. Це позитивний сигнал, який свідчить про те, що підприємство фінансує більшу частину своїх активів за рахунок власних джерел. Якщо у 2022 році власний капітал перевищував борги майже вдвічі, то до 2024 року цей розрив скоротився. Це вказує на поступове зростання фінансового важеля (левериджу) та збільшення залежності від зовнішнього фінансування. ТОВ «Агротехсервіс» зберігає статус фінансово стійкого суб'єкта, оскільки сума власного капіталу (1560,3 тис. грн) залишається вищою за загальну суму боргів (1196,5 тис. грн), забезпечуючи необхідний запас міцності для розрахунків за зобов'язаннями.

Порівнюючи загальні показники доходів, витрат та прибутковості ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки ми маємо досить суттєву різницю в показниках чистого прибутку підприємства, які мають своє підґрунтя. В 2024 році зовнішні фактори вплинули на діяльність товариства, а саме: нестабільне енергозабезпечення, неплатоспроможні замовники, припинення діяльності партнерів, що вплинуло на варіювання кількості замовлень та, відповідно, і прибуток (рис.1.8).

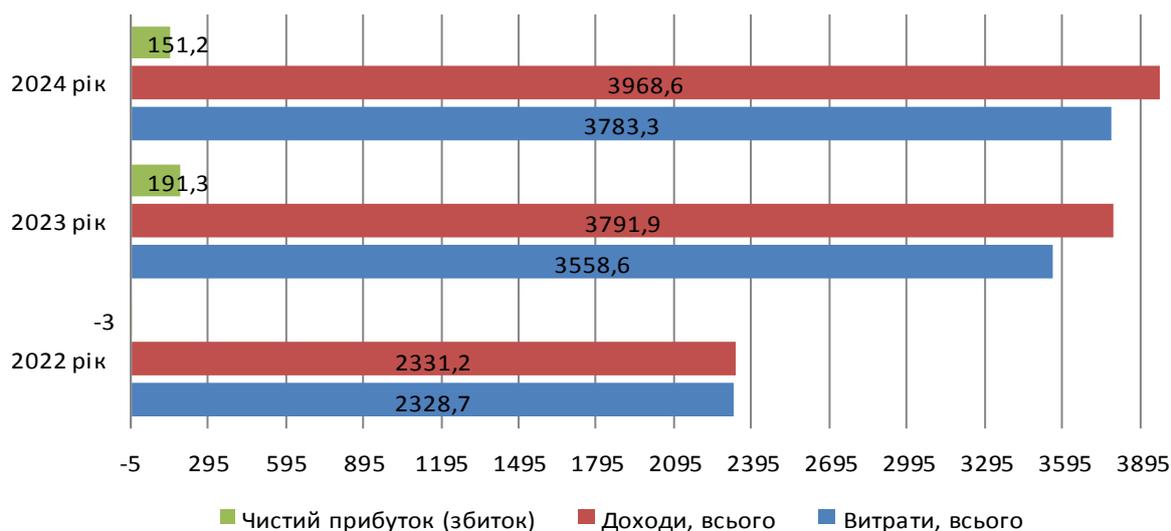

Рисунок 1.8 – Динаміка доходів, витрат та чистого прибутку ТОВ «Кремуніверсалпостач» у 2022-2024 р.р. , тис.грн.

У товаристві з обмеженою відповідальністю «Кремуніверсалпостач» спостерігається стабільне зростання загальної кількості доходів від 2331,2 тис.грн. у 2022 році до 3968,6 тис.грн. у 2024 році. На кінець 2024 року підприємство пододало збитковість, яка у 2022 році складала -3 тис.грн. і вийшло на позитивний результат уже у 2023 році (чистий прибуток у 2023 році склав 191,3 тис.грн.). Однак у 2024 році прибуток дещо знизився до 151,2 тис.грн. на фоні випереджаючого зростання загальної кількості витрат. Попри ріст доходів, маржа прибутку залишається відносно низькою через високий рівень супутніх витрат.

Важливе значення для аналізу мають показники ділової активності товариства, які характеризує ефективність використання ресурсів підприємства протягом 2022–2024 років та динаміка яких представлена на рисунку 1.9. Показники товариства свідчать про значне сповільнення ділової активності в частині розрахунків із покупцями. Середній розмір дебіторської заборгованості зріс із 702,25 тис. грн у 2022 р. до 1316,35 тис. грн у 2024 р. Зростання обсягу заборгованості майже у 1,9 раза за три роки вказує на те, що кошти підприємства на довший термін вилучаються з обороту. Це може свідчити про лібералізацію кредитної політики або погіршення платіжної дисципліни контрагентів.

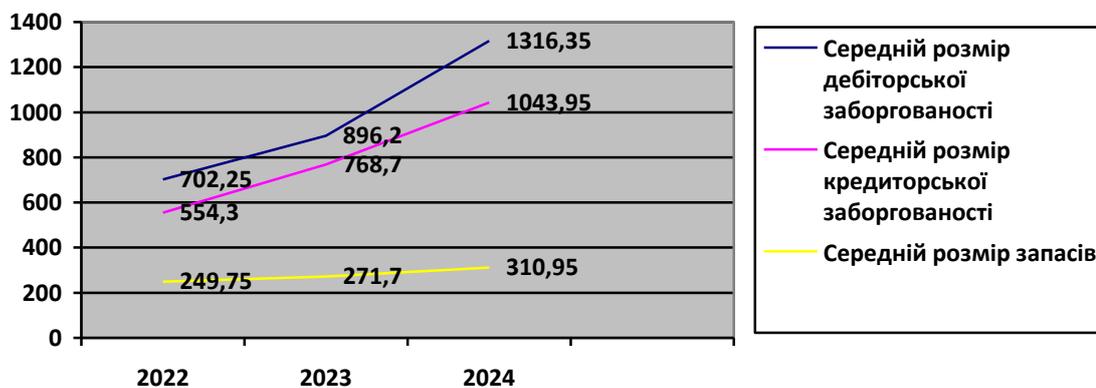

Рисунок 1.9 – Динаміка основних показників ділової активності ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 р.р.

На відміну від заборгованості, управління запасами демонструє більш стабільну динаміку. Так, середній розмір запасів зріс лише на 24,5% (з 249,75 тис. грн. у 2022 році до 310,95 тис. грн у 2024 році). Темпи зростання запасів значно відстають від темпів зростання капіталу (який зріс на 28,1%). Це свідчить про високу оборотність матеріальних ресурсів та відсутність надлишкового затоварення на складах.

Для оцінки ділової активності важливо порівняти швидкість погашення власних боргів та збору коштів від клієнтів. Протягом усього періоду сума, яку винні підприємству (середній розмір дебіторської заборгованості), перевищує суму, яку винне саме підприємство (середній розмір кредиторської заборгованості). Підприємство фактично виступає «донором» для своїх контрагентів, надаючи їм більше товарного кредиту, ніж отримує від постачальників.

Показники ліквідності є фундаментальним інструментом фінансового аналізу, який дозволяє оцінити здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми короткостроковими боргами.

Візуалізація даних на графіку показників ліквідності (рисунок 1.10) показує, що можливість погасити свої заборгованості у товариства за 2023 зменшилася, проте збільшилася мобільність активів, що свідчить про те що компанія зможе змінити структуру активів протягом короткого періоду часу. Загальна ліквідність товариства суттєво знизилася з 4,688 (2022 р.) до 1,343 (2023 р.), але, позитивним

моментом є те, що у 2024 році вона відновилася до рівня 2,583, що значно вище нормативного значення. Термінова ліквідність за аналізований період повторює траєкторію загальної, демонструючи зростання у 2024 році до 1,943. Абсолютна ліквідність після зменшення до 0,64 у 2023 році зросла до 1,92 у 2024 році.

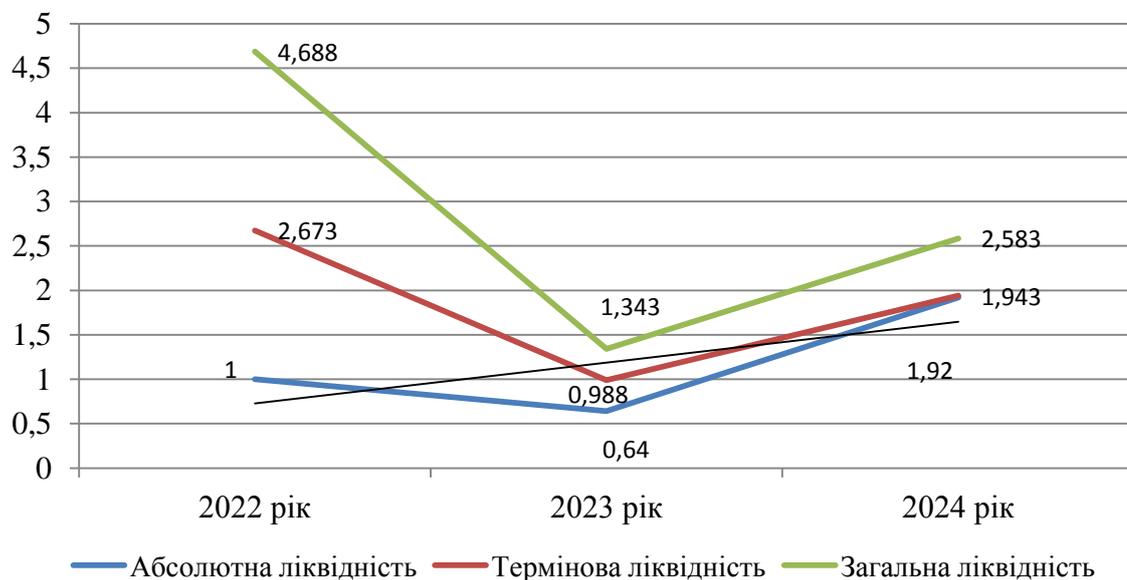

Рисунок 1.10 – Показники ліквідності ТОВ «Кремуніверсалпостач» у 2022-2024р.р., грн/грн.

Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 р.р. вказує на зміну структури капіталу (рисунок 1.11).

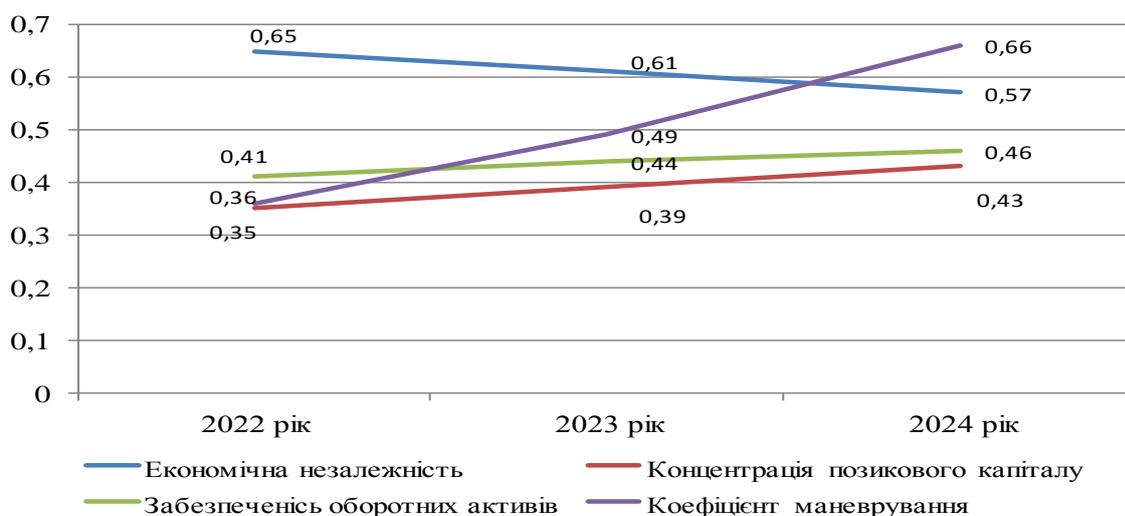

Рисунок 1.11 – Показники фінансової стійкості ТОВ «Кремуніверсалпостач» 2022-2024 р.р., грн/грн.

Так, спостерігається поступове зниження коефіцієнту автономії (економічної незалежності) який показує ступінь самофінансування підприємства з 0,65 у 2022 році до 0,57 у 2024 році, що говорить про збільшення частини залучених коштів у фінансуванні. На ТОВ «Кремуніверсалпостач» цей показник у 2022 році склав 0,65, що означає те, що більша частина коштів в обороті це власні кошти підприємства, проте цей показник у 2024 році зменшився на до 0,57, що свідчить про все ще високий рівень автономії товариства.

Коефіцієнт маневрування за аналізований період демонструє стрімке зростання з 0,36 до 0,66, що є позитивним сигналом — підприємство має значну свободу у використанні власного капіталу в мобільній формі. Забезпеченість оборотних активів стабільно тримається в межах 0,41–0,46, що підтверджує фінансову стабільність операційної діяльності товариства.

Проаналізувавши основні техніко-економічні показники, можна сказати, що підприємство на кінець 2024 року є прибутковим. У 2022 році внаслідок воєнних дій воно, як і всі малі підприємства, піддалося впливу зовнішніх факторів, проте стабілізувало свою діяльність вже в наступному році.

На сьогоднішній день, ТОВ «Кремуніверсалпостач» демонструє високу фінансову стійкість. Попри зниження чистого прибутку порівняно з 2023 роком, усі показники ліквідності знаходяться на рівні, що перевищує норму, що гарантує платоспроможність підприємства. Проте критично висока частка дебіторської заборгованості (55%) вимагає посилення контролю за розрахунками з контрагентами.

В процесі аналізу ТОВ «Кремуніверсалпостач» можна надати такі пропозиції щодо оптимізації дебіторської заборгованості, як:

1. Впровадження системи кредитного ліміту та рейтингів, тобто диференціація клієнтів. Необхідно розділити замовників на групи залежно від їхньої платіжної дисципліни. Для нових або ненадійних контрагентів варто обмежити максимальну суму відвантаження в борг, а також автоматично припиняти поставки продукції тим замовникам, які мають прострочену заборгованість, а також проводити регулярний моніторинг старіння дебіторської заборгованості і надсилати ввічливі нагадування про наближення терміну оплати за 2-3 дні до дедлайну.

2. Використання інструментів стимулювання оплат, тобто надання знижок. Наприклад, надавати невелику знижку (1-2%) за умови сплати за товар впродовж перших 3-5 днів. Крім того, необхідно чітко прописувати в договорах фінансові санкції за несвоєчасну оплату, щоб дисциплінувати покупців, а також перевести найбільш ризикованих клієнтів на роботу за повною або частковою попередньою оплатою.

3. Застосування фінансових інструментів прискорення ліквідності, зокрема факторингу (передання права вимоги боргу банку або факторинговій компанії, що дозволить негайно отримати до 80-90% суми боргу, не чекаючи терміну оплати від покупця). Ці заходи допоможуть перетворити «паперові» активи на реальні грошові кошти, частка яких у ТОВ «Кремуніверсалпостач» наразі складає лише 6%, та знизити загальний ризик платоспроможності, попри те, що поточні показники ліквідності товариства, на сьогоднішній день, перебувають в нормі.

Проаналізувавши основні техніко-економічні показники, можна сказати, що підприємство є прибуткове. Як і всі (в особливості малі підприємства) в останні роки воно піддалося впливу зовнішніх факторів, проте стабілізує свою діяльність. Внаслідок зміни обсягу виробництва, собівартості, продуктивності праці і платоспроможності клієнтів та інших факторів, підприємство залишається з перспективою розвитку.

РОЗДІЛ 2 ОБЛІК ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

2.1 Економічна сутність зобов'язань на підприємстві: визначення, особливості, класифікація, оцінка та завдання обліку

Функціонування будь-якого сучасного суб'єкта господарювання, зокрема ТОВ «Кремуніверсалпостач», неможливе без взаємодії з контрагентами, що неминуче призводить до виникнення фінансових відносин і формування заборгованості перед фізичними та юридичними особами. У системі бухгалтерського обліку такі заборгованості класифікуються як зобов'язання. Вони є критично важливою складовою пасиву балансу, оскільки виступають зовнішніми джерелами формування ресурсів підприємства, за рахунок яких забезпечується здійснення його основних стратегій.

Відповідно до законодавчої бази України, зокрема Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», зобов'язання визначається як існуюча заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій. Ключовою характеристикою зобов'язання є те, що його майбутнє погашення, як очікується, спричинить відтік ресурсів, які містять у собі економічні вигоди.

Для підприємств швейної галузі, до якої належить ТОВ «Кремуніверсалпостач», управління зобов'язаннями має критичне значення через низку галузевих особливостей, зокрема:

1. Сезонність та висока оборотність - швейна індустрія залежить від сезонних коливань попиту, що вимагає значних закупівель сировини (тканин, фурнітури) заздалегідь. Це формує великі обсяги кредиторської заборгованості перед постачальниками на етапі підготовки до сезону.

2. Робота на умовах давальницької сировини або авансування. Часто виробники отримують авансові платежі від великих замовників, що відображається як зобов'язання за отриманими авансами, які погашаються відвантаженням готової продукції.

3. Залежність від логістики та імпорту. Оскільки значна частина тканин імпортується, виникають зобов'язання в іноземній валюті, що вимагає

додаткового контролю за курсовими різницями та митними платежами.

4. Трудомісткість виробництва. Велика чисельність виробничого персоналу обумовлює постійну наявність поточних зобов'язань з оплати праці та соціального страхування, що потребує суворої платіжної дисципліни.

Важливість моніторингу зобов'язань у цій сфері підкріплюється необхідністю підтримки балансу між залученими коштами та ліквідними активами. Як свідчить аналіз ТОВ «Кремуніверсалпостач», збалансованість адміністративних та виробничих підрозділів дозволяє підприємству правомірно виконувати свої зобов'язання, зберігаючи при цьому фінансову стійкість і довіру з боку великих контрагентів.

Таким чином, ефективне управління зобов'язаннями є не лише питанням облікової дисципліни, а й стратегічним інструментом виживання та розвитку підприємства на конкурентному ринку легкої промисловості.

Згідно з методологічними засадами НП(С)БО 11 «Зобов'язання», об'єкт визнається у звітності лише за умови одночасного виконання двох критеріїв:

1. Достовірність оцінки: сума майбутнього платежу може бути чітко визначена грошовим вимірювачем.

2. Ймовірність відтоку ресурсів: існує реальна загроза зменшення економічних вигід у майбутньому через необхідність розрахунку за боргами.

Процес припинення (погашення) зобов'язань на ТОВ «Кремуніверсалпостач» може відбуватися у кілька способів, залежно від умов договорів та фінансового стану компанії:

- грошова форма: пряма сплата коштів кредиторів (постачальнику, бюджету, працівникам).
- товарна форма: відвантаження продукції, товарів або надання послуг у рахунок раніше отриманих авансів.
- негрошовий залік: проведення взаємозаліку зустрічних однорідних вимог.
- трансформація капіталу: переведення заборгованості у корпоративні права (збільшення статутного капіталу за рахунок боргу перед кредитором).
- анулювання: списання заборгованості у разі закінчення строку позовної давності або відмови кредитора від своїх вимог.

Оцінка та управління зобов'язаннями, крім з'ясування їх сутності, потребує дослідження і їх класифікації (рисунок 2.1).

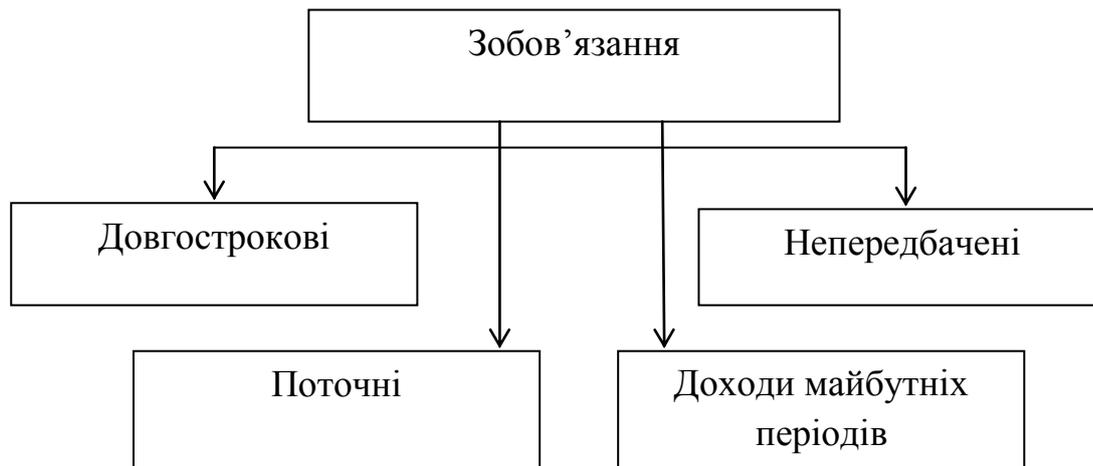

Рисунок 2.1 – Класифікація зобов'язань підприємства згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання»

Згідно з рисунком 2.1, НП(С)БО 11 «Зобов'язання» та загальної класифікації, для забезпечення достовірності фінансової звітності та оцінки платоспроможності, усі борги підприємства поділяються за строком їхнього погашення на дві основні групи: поточні зобов'язання, довгострокові, а також непередбачені зобов'язання і доходи майбутніх періодів.

Поточні зобов'язання - це заборгованість, яка має бути погашена протягом операційного циклу підприємства або протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Для товариства швейної галузі «Кремуніверсалпостач» це найбільш значуща категорія, що включає:

1. Заборгованість за товари, роботи, послуги: борги перед постачальниками тканин, ниток та фурнітури.
2. Розрахунки з бюджетом: податкові зобов'язання (ПДВ, податок на прибуток тощо).
3. Розрахунки з оплати праці: поточна заборгованість перед персоналом швейних цехів та адміністрацією.
4. Одержані аванси: кошти, отримані від замовників під майбутні поставки одягу чи виконання послуг з пошиття.

До групи «Довгострокові зобов'язання» належать всі зобов'язання, які не є поточними, тобто термін їх виконання перевищує один рік. На аналізованому підприємстві такі зобов'язання можуть виникати у разі залучення банківських кредитів на модернізацію обладнання або при укладенні договорів фінансової оренди (лізингу).

Проте, при класифікації зобов'язань необхідно виокремити ще одну їх важливу форму – непередбачувані зобов'язання.

Непередбачені зобов'язання - це зобов'язання, які можуть виникнути залежно від майбутніх подій (наприклад, судові позови або надані гарантії). Зважаючи на високу частку дебіторської заборгованості (55% від активів), ТОВ «Кремуніверсалпостач» повинно враховувати ризики виникнення зустрічних претензій з боку контрагентів.

Саме тому, необхідно обов'язково враховувати такі класифікаційні ознаки, як платність, види кредиторів, умови виникнення, термін та порядок погашення сум. У системі бухгалтерського обліку ТОВ «Кремуніверсалпостач» зобов'язання також класифікуються за рівнем їхньої визначеності та строками виконання, що дозволяє ефективно керувати грошовими потоками в умовах динамічного виробництва одягу.

Відповідно до встановленої структури (рисунок 2.2), всі борги ТОВ «Кремуніверсалпостач» також поділяються на дві великі групи: реальні зобов'язання та потенційні.

Реальні зобов'язання - фактична заборгованість перед контрагентами, що включає довгострокові та поточні борги, а також доходи майбутніх періодів (наприклад, авансові оплати за сезонні колекції, що будуть відшиті пізніше).

До потенційних зобов'язань належать забезпечення майбутніх витрат (наприклад, на гарантійний ремонт швейного обладнання) та непередбачені зобов'язання, виникнення яких залежить від настання певних подій у майбутньому.

Виникнення зобов'язань обумовлене наявністю актуальної заборгованості суб'єкта господарювання, погашення якої в майбутньому призведе до вибуття економічних ресурсів у формі передачі активів або виконання робіт на користь контрагентів.

Рисунок 2.2 – Класифікація зобов'язань з метою їх аналізу

Фундаментальним елементом облікової політики підприємства є розробка регламенту оцінки цих заборгованостей. Ключовим орієнтиром при цьому

виступає принцип обачності, який вимагає застосування таких облікових методів, що унеможливляють штучне заниження обсягу визнаних боргів. Це гарантує достовірність фінансової звітності та захищає інтереси кредиторів. Згідно з національними стандартами, поточні зобов'язання відображаються у звітності за сумою їх погашення. Це очікувана сума грошових коштів або їх еквівалентів, яка буде фактично сплачена для врегулювання боргу. Для розрахунку балансової вартості зобов'язань застосовується система оцінок, класифікація яких наведена на рисунку 2.3.

Рис. 2.3- Концептуальні підходи до оцінювання заборгованості в системі обліку

Таким чином, фундаментальною умовою функціонування дієвої облікової системи є застосування механізмів достовірної оцінки активів, джерел їхнього формування та кінцевих фінансових результатів. Оцінка виступає не лише технічним етапом реєстрації даних, а й стратегічним інструментом, що забезпечує

прозорість інформаційного поля підприємства. Саме завдяки вартісному вимірюванню зацікавлені користувачі отримують реальне уявлення про ресурсний потенціал суб'єкта господарювання, що є критично важливим для ефективного операційного та стратегічного менеджменту.

Відповідно до національних та міжнародних стандартів, оцінка зобов'язань базується на визначенні суми грошових коштів або їх еквівалентів, яка буде необхідна для повного врегулювання заборгованості в майбутньому. Провідну роль у цьому процесі відіграє принцип обачності (консерватизму). Його сутність полягає у застосуванні таких методів обліку, які б виключали:

- ризик штучного завищення вартості активів та обсягів отриманих доходів;
- імовірність прихованого заниження суми визнаних витрат та наявних зобов'язань.

Такий підхід гарантує, що зобов'язання підприємства будуть відображені за реальною вартістю погашення, що запобігає викривленню показників фінансової стійкості.

Таким чином, можна стверджувати, що облік зобов'язань у швейній галузі — це справжній «конструктор», де зобов'язання класифікуються не лише за часом погашення, а й за джерелом походження ресурсів.

Економічна природа зобов'язань тут тісно пов'язана з циклічністю моди та давальницькими схемами (толінгом), що є специфікою української легкої промисловості. І саме у швейній галузі при класифікації зобов'язань є свої особливості:

1. Швейна галузь має високу нестабільність та ризики розвитку. Так, якщо підприємство шило колекцію 3 місяці, а за цей час мода змінилася або закрилися кордони — вартість його активів (готового одягу) знецінюється. Це і є прояв нестабільності ринку що породжує ще один особливий вид зобов'язань — забезпечення (резерви), зокрема, резерв на повернення товарів: Якщо товариство працює з роздрібними продавцями, то у нього виникає оціночне зобов'язання на суму можливих повернень нерозпроданих колекцій, що створюється через субрахунок 474 «Забезпечення інших витрат і платежів». Економічно це означає, що частина доходу «заморожена», бо вона може перетворитися на борг перед

магазином у кінці сезону.

2. Технологічна класифікація зобов'язань. У швейній галузі є таке поняття як «супутнє зобов'язання за відходами». При розкрій тканини завжди залишаються клаптики. Якщо товариство працює на давальницькій сировині, ці відходи за договором можуть належати замовнику (підприємство зобов'язане їх повернути) або ж може залишатися у нього як частина оплати (це зменшує дебіторську заборгованість, але створює податкове зобов'язання з ПДВ).

Таким чином, економічна природа зобов'язань у швейній галузі — це завжди ризик незавершеного виробництва. Якщо товариство не виконує зобов'язання з пошиття до початку сезону, то вартість результату його праці падає на 50-70%.

Враховуючи специфіку діяльності ТОВ «Кремуніверсалпостач, можна виділити конкретний перелік завдань, які стоять перед бухгалтером при обліку зобов'язань:

1. Своєчасне та повне відображення боргів. Бухгалтерія повинна фіксувати кожен гривню, яку підприємство заборгувало постачальникам запчастин, бюджету або працівникам.

2. Контроль термінів погашення (управління ліквідністю). Для ТОВ «Кремуніверсалпостач» важливо чітко здійснювати розподіл зобов'язань на поточні (до 1 року) та довгострокові.

3. Моніторинг простроченої заборгованості, регулярна інвентаризація розрахунків та підписання актів звірки, які підтверджують, що сума боргу в обліку підприємства збігається з даними партнера.

4. Облік валютних ризиків та курсових різниць. Оскільки запчастини та продукція часто імпортуються, зобов'язання виникають у валюті. Тому перерахунок валютних боргів за курсом НБУ на дату балансу та на дату оплати є критично важливим моментом.

Ці пропозиції дадуть змогу бухгалтерії правильно здійснювати облік зобов'язань товариства та вчасно контролювати їх зміни.

2.2 Документальне оформлення операцій, пов'язаних із зобов'язаннями підприємства

Головним завданням, що виникає у процесі обліку зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» є потреба відповідним чином організувати процес документування, оскільки, фінансовий стан та репутація товариства залежить саме від своєчасності розрахунків за поточними та довгостроковими зобов'язаннями.

Документальне оформлення операцій — це фундамент обліку. У бухгалтерському обліку діє правило: «Немає документа — немає операції». Для зобов'язань це особливо важливо, оскільки будь-яка помилка в паперах може призвести до штрафів від податкової або програшу в суді з постачальником.

Процес документування зобов'язань можна розділити на три основні етапи: виникнення, підтвердження та погашення.

1. Етап виникнення зобов'язання.

На цьому етапі фіксується сам факт того, що підприємство стало «винним» гроші або товар. На даному етапі Договір (контракт) є головним юридичним документом адже саме в ньому зазначені терміни оплати, штрафи за затримку та умови постачання (наприклад, Incoterms для імпорту запчастин «Кремуніверсалпостач»). Договір поставки є двостороннім зобов'язанням, де інтереси сторін дзеркально взаємопов'язані. Продавець бере на себе обов'язок передати майно (товар) у власність, а покупець — прийняти його та забезпечити вчасну оплату. З моменту підписання договору виникає потенційне зобов'язання, яке стає реальним лише в момент переходу права власності. Зазвичай це відбувається під час підписання видаткової накладної, що є юридичним підтвердженням виконання продавцем своєї частини угоди. Приймання товару (особливо технічно складних автозапчастин для «Кремуніверсалпостач» або текстилю для швейної галузі) — це не просто підрахунок коробок. Це багаторівнева перевірка за п'ятьма критичними параметрами, що мають бути чітко зафіксовані в тексті договору, зокрема:

- якість – відповідність товару стандартам (ДСТУ, ISO) або зразкам;

- комплектація – наявність усіх складових частин, передбачених технічною документацією;
- кількість – фізична наявність одиниць товару згідно з супровідними документами;
- технічні умови – дотримання специфічних вимог до виробництва чи зберігання;
- експлуатаційні характеристики – здатність товару виконувати свої функції (наприклад, ресурс роботи деталі).

Процес надходження товарно-матеріальних цінностей від постачальників супроводжується формуванням пакету первинних документів, базовими серед яких є товарно-транспортні накладні (ТТН) та рахунки-фактури

Порядок приймання – здавання товарів, що поставляються постачальниками-нерезидентами, передбачається договором, представлений на рисунку 2.3.

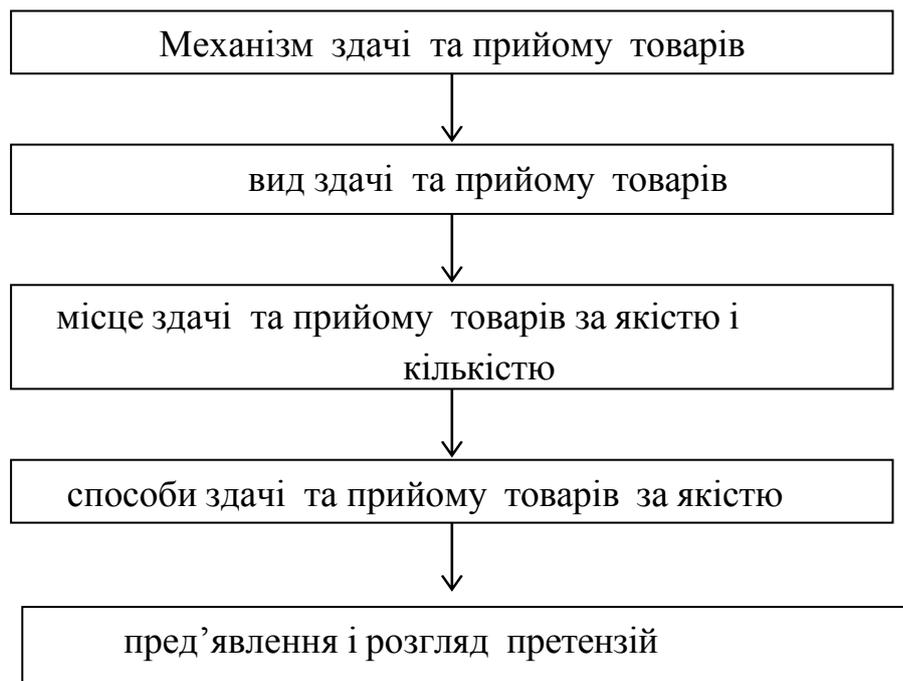

Рисунок 2.3 – Порядок здачі та прийому товарів

. Залежно від специфіки товару та вимог, зафіксованих у договорі, цей пакет доповнюється спеціалізованою документацією: сертифікатами відповідності, свідоцтвами про якість та технічними паспортами. Ці додатки є критично

важливими, оскільки вони юридично підтверджують відповідність фактичної поставки заявленим характеристикам.

Підставою для оплати є Рахунок-фактура (Invoice). Хоча цей документ не є первинним документом у строгому розумінні (не підтверджує передачу товару), але він так само ініціює фінансове зобов'язання. Видаткова накладна або Акт приймання-передачі товару підтверджує, що товар (запчастини) або послуга (пошиття) отримані. Саме на дату підпису цього документа в обліку виникає кредиторська заборгованість, яка буде відображена проведенням: Дт 20, 28 — Кт 631. Факт перевезення товарів підтверджує товарно-транспортна накладна (ТТН).

Оформлення господарських операцій із закупівлі товарів та отримання послуг базується на суворому дотриманні регламенту видачі довіреностей та підписання актів виконаних робіт. Для отримання ТМЦ зі складу постачальника підприємство оформлює довіреність на свого представника. Довіреність — це офіційний документ, що надає право довірений особі діяти від імені юридичної особи та отримувати матеріальні цінності. Вона видається лише співробітникам підприємства під розписку. Документ підписується керівником та головним бухгалтером (або їхніми заступниками). Видача незаповнених або частково заповнених бланків без підпису довіреної особи суворо заборонена.

Усі видані довіреності фіксуються у спеціальному Журналі реєстрації довіреностей, що дозволяє контролювати їх використання та терміни дії. Даний документ виписується на основі договору, наряду, рахунку-фактури або іншого документа, що підтверджує угоду між сторонами.

2. Етап підтвердження та контролю. Оскільки всі зобов'язання потрібно регулярно перевіряти, щоб суми у товариства і у його партнерів збігалися, то важливим є оформлення на даному етапі Акту звірки розрахунків де фіксуються всі операції за період (що купили, що оплатили) і виводиться кінцеве сальдо. Якщо партнер підписав акт звірки, то він визнав суму боргу. Це критично для судових спорів.

3. На даному етапі ще складається Акт інвентаризації розрахунків. Комісія перевіряє всі борги та виділяє ті, за якими термін позовної давності (3 роки) вже минув. Крім того, для нарахування відсотків за кредитами, курсових різниць за

валютними боргами або для списання безнадійної заборгованості може бути складена Бухгалтерська довідка.

4. Етап погашення зобов'язання фіксує те, що борг закритий. На даному етапі важливим є оформлення Платіжної інструкції (раніше — платіжне доручення): документ, який направляється в банк для перерахунку грошей постачальнику. Остаточним підтвердженням того, що гроші пішли з рахунку є Виписка банку. На основі виписки бухгалтер здійснює бухгалтерський запис: Дт 631... Кт 311.

Для повноцінного фінансового забезпечення операційних процесів суб'єкти господарювання часто звертаються до банківського кредиту. Роль позикових ресурсів стає вирішальною при виникненні касових розривів, коли виручка від продажу товарів ще не отримана, а також у ситуаціях недостатнього обсягу оборотних коштів для відновлення товарних запасів. Облік кредитних операцій ведеться на підставі первинних документів, що підтверджують рух грошових коштів та нарахування витрат. Головним документом є банківська виписка, яка підтверджує зарахування позики, перерахування основного боргу та сплату відсотків. Розрахункові операції здійснюються за допомогою платіжних інструкцій (доручень). Нарухування відсотків проводиться бухгалтерією на основі умов кредитного договору (складається внутрішня бухгалтерська довідка-розрахунок).

Витрати готівки або перерахування коштів на господарські потреби повинні підтверджуватися відповідними виправдувальними документами (чеки, накладні, акти). На витрати готівки на господарські потреби, можуть бути надані такі виправдовуючі документи, які представлені на рисунку 2.4.

Виправдовуючі (підтверджуючі) документи на витрати готівки — це фундамент касової дисципліни. Якщо бухгалтерія видала гроші (або працівник витратив власні на потреби фірми), без цих паперів операція вважається незаконною або такою, що не відбулася. Порядок документування розрахунків із підзвітними особами розпочинається з видання наказу (розпорядження) керівника про направлення працівника у відрядження. У цьому документі обов'язково фіксуються: пункт призначення, назва установи, мета візиту та тривалість поїздки. Перед вибуттям підприємство забезпечує працівника грошовим авансом.

Його видача здійснюється або готівкою через касу за видатковим касовим ордером, або шляхом безготівкового перерахування на картковий рахунок за платіжною інструкцією. Після повернення працівник зобов'язаний надати звіт про використання коштів, додавши до нього первинні виправдувальні документи: транспортні квитки, рахунки за проживання, чеки та квитанції. Усі факти відряджень підлягають обов'язковій реєстрації у відповідному журналі, а невикористані залишки авансу мають бути повернуті до каси або на рахунок підприємства.

Рисунок 2.4 – Документи, що підтверджують здійснення господарської операції на витрати готівки

Вексельний обіг у товаристві базується на суворому дотриманні форми документа та процедури його передачі. До основного пакету документів, що супроводжують такі операції, належать: бланки векселів суворо встановленого зразка (прості або переказні/тратти) та акти приймання-передачі векселів –

юридичне підтвердження фізичної передачі цінного паперу від однієї особи до іншої.

У процесі вексельних розрахунків взаємодіють дві ключові сторони: векседавець (особа, що виписує борг) та векселедержатель (власник векселя, який має право на отримання коштів). Цикл життя вексельного зобов'язання можна розділити на чотири послідовні етапи, що представлено на рисунку 2.5:

1. Емісія (видача) векселя – передача векседавцем оформленого документа векселедержателю як гарантії оплати за товари чи послуги.

2. Пред'явлення до оплати – звернення законного власника векселя до платника у встановлений термін для отримання коштів.

3. Погашення (здійснення платежу) – фактичне перерахування грошових коштів на рахунок векселедержателя.

4. Повернення погашеного документа – вручення оригіналу векселя платнику з обов'язковою відміткою (розпискою) про отримання повного платежу.

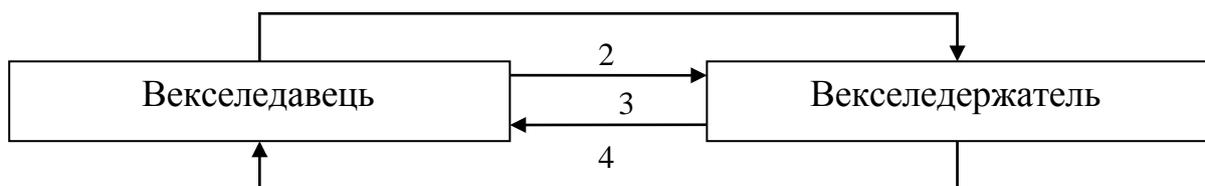

Рисунок 2.5 – Обмін простого векселя

Вексельний обіг регулюється суворими правилами оформлення, що відрізняються залежно від виду документа. Простий вексель (соло) фіксує безумовне зобов'язання боржника сплатити кошти; його реквізити включають дату й місце видачі, суму, термін і місце платежу, дані отримувача та підпис емітента. Натомість переказний вексель (тратта) виписується постачальником як наказ третій особі здійснити платіж. Ключовою умовою його чинності є акцепт — офіційне підтвердження платником свого обов'язку виконати цей переказ. Документування внутрішньогосподарських операцій ТОВ «Кремуніверсалпостач» та нарахування податків має свої особливості:

- податковий облік базується на податкових накладних та розрахункових документах;
- внутрішні розрахунки – їх документальне оформлення залежить від

специфіки операції..

– офіційним доказом виконання зобов'язань перед бюджетом чи контрагентами є банківська виписка, що засвідчує списання коштів з поточного рахунку. Документи, якими оформлюються операції з поточними зобов'язаннями на ТОВ «Кремуніверсалпостач» узагальнено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Документування операцій з поточними зобов'язаннями підприємства

№ п/п	Шифр та назва рахунку	Назва документів
1	2	3
1	60 «Короткострокові позики»	Договір, виписка банку, ВКО, платіжне доручення, розрахунки та довідки бухгалтерії, претензії, тощо.
2	61 «Поточна заборгованість за довгостроковими Зобов'язаннями»	Виписка банку, платіжне доручення, розрахунки та довідки бухгалтерії.
3	62 «Короткострокові векселі видані»	Вексель, виписка банку, ВКО, довідки бухгалтерії, акт приймання-передачі векселів.
4	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	Акт про приймання, претензія, накладна, виписка банку, довідки бухгалтерії, рахунок-фактура.
5	64 «Розрахунки за податками і платежами»	Розрахунки бухгалтерії, податкова накладна, виписка банку, платіжне доручення, прибуткова квитанція.
6	65 «Розрахунки за страхуванням»	Розрахунки та довідки бухгалтерії, виписка банку, платіжне доручення, розрахункова відомість.
7	68 «Розрахунки за іншими операціями»	Накладна, рахунок-фактура, розрахунок та довідки бухгалтерії.

Нарахування дивідендів на підприємствах систематизується у спеціалізованій відомості обліку, яка містить детальну інформацію про кожного бенефіціара:

- ідентифікація акціонера: найменування/прізвище та номер особового рахунку;
- параметри виплат: категорія акцій та звітний період, за який здійснюється нарахування;
- фінансові показники: загальна нарахована сума, утриманий податок на дивіденди та чиста сума до виплати («на руки»);
- статус операції: відмітка про фактичне отримання коштів.

Таким чином, точність документального оформлення поточних зобов'язань є критично важливою, оскільки первинні документи, облікові реєстри та акти звірки складають офіційну доказову базу ТОВ «Кремуніверсалпостач». Всі етапи облікового циклу взаємопов'язані, що вимагає постійного уточнення даних. Ефективний контроль розрахунків із постачальниками, підрядниками та акціонерами є запорукою платоспроможності та фінансової стійкості бізнесу. Саме тому постійне вдосконалення системи документування та регулярні внутрішні перевірки зобов'язань є пріоритетними завданнями для бухгалтерії та керівництва.

З метою оптимізації документообігу та контролю товариству можна порекомендувати:

- максимально відмовитися від паперових актів звірки та податкових накладних на користь електронного документообігу (Вчасно, FlyDoc). Це пришвидшить підтвердження зобов'язань у разі;

- для закупівель через підзвітних осіб впровадити внутрішній «Чек-лист виправдовуючих документів». Гроші мають видаватися лише після перевірки наявності товарних чеків за попередніми виплатами;

- мінімум раз на квартал проводити звірку залишків із ключовими контрагентами.

Це допоможе вчасно виявити борги або переплати.

2.3 Синтетичний та аналітичний облік зобов'язань

Попри статус суб'єкта малого підприємництва, ТОВ «Кремуніверсалпостач», згідно зі своєю обліковою політикою, використовує Загальний план рахунків. Це дозволяє підприємству деталізовано відобразити стан розрахунків, використовуючи рахунки 5-го та 6-го класів.

1. Облік довгострокових зобов'язань (5-й клас). Для систематизації інформації про борги з терміном погашення понад 12 місяців використовуються рахунки, представлені на рисунку 2.6.

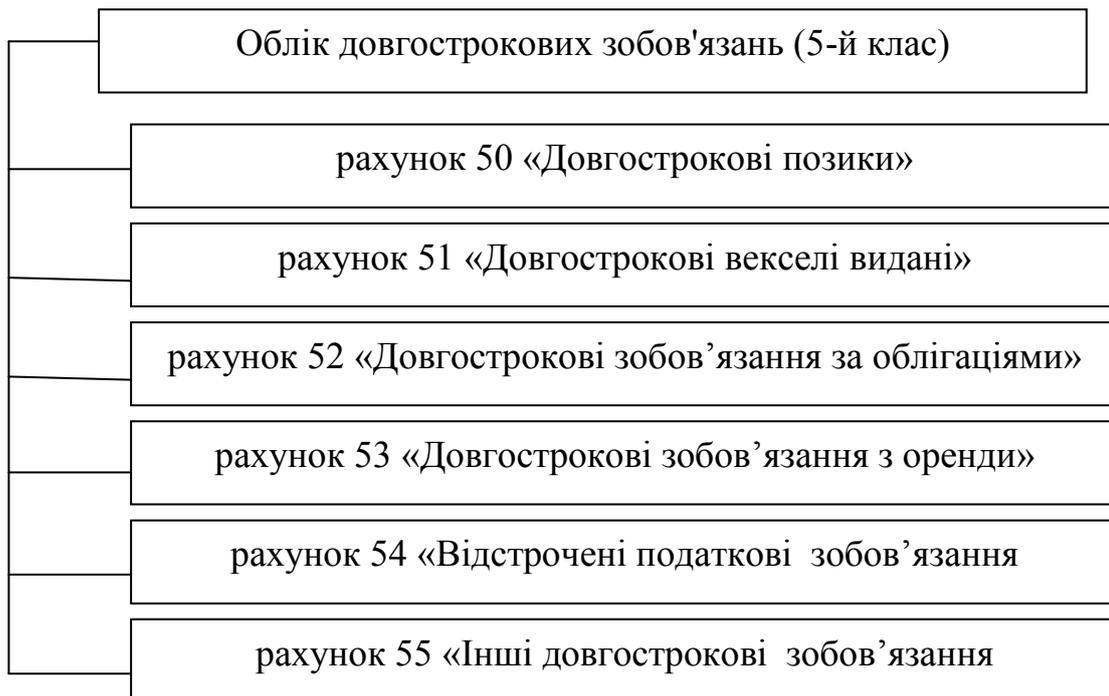
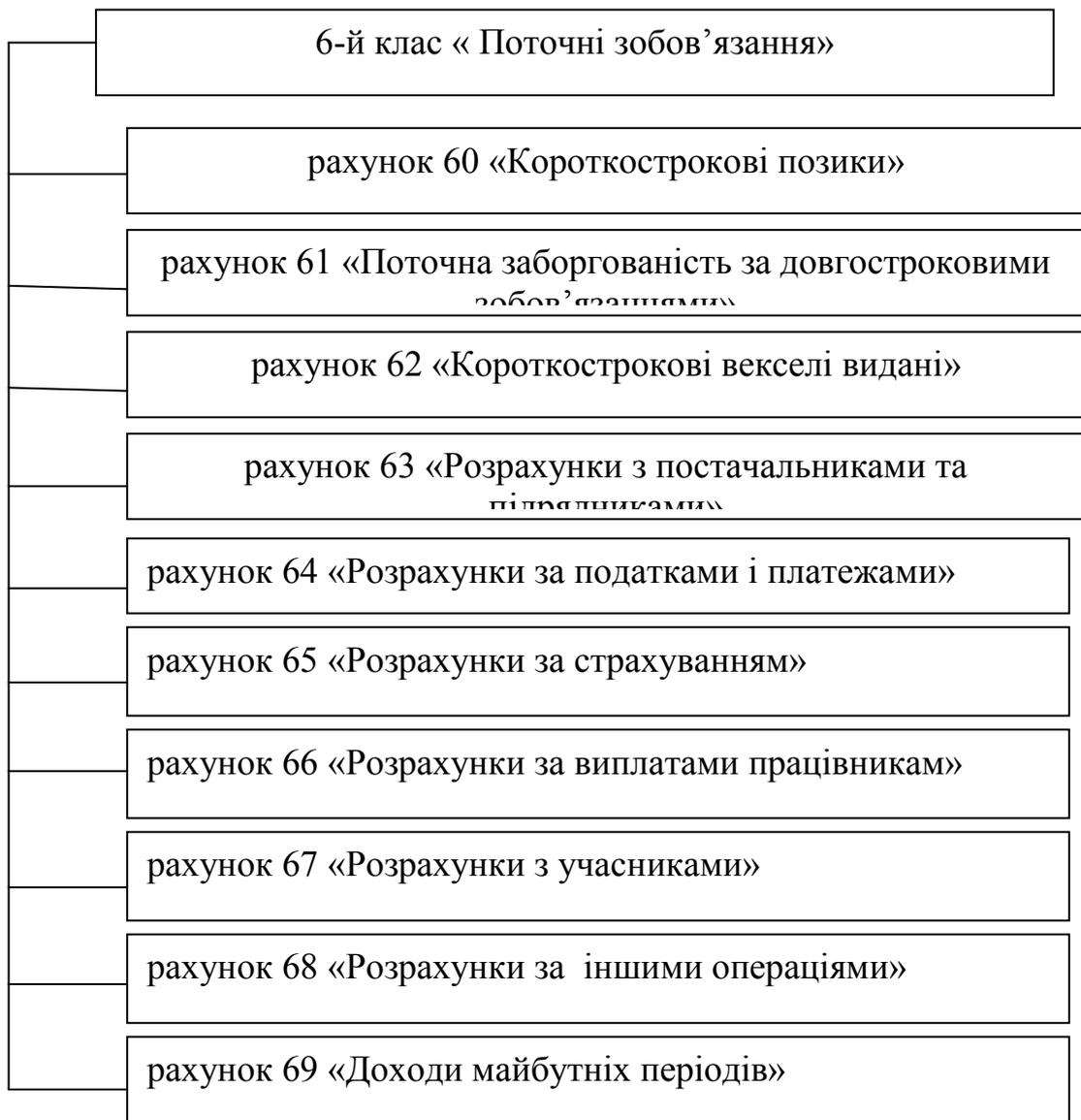

Рисунок 2.6 – Порядок відображення в обліку довгострокових зобов'язань.

2. Облік поточних зобов'язань (6-й клас). Для обліку короткострокових боргів підприємство застосовує рахунки 6-го класу, де ключовим є рахунок 60 «Короткострокові позики». За кредитом відображаються нові запозичення, за дебетом — їх погашення. Особливістю є можливість переведення короткострокового боргу до складу довгострокових у разі офіційного відстрочення платежу. Аналітичний облік забезпечує чіткий контроль за кожним кредитором та кожним окремим кредитним договором.

Структура 6 класу рахунків представлена на рисунку 2.7.

Субрахунки 60 рахунку «Короткострокові позики» наведені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Субрахунки 60 рахунку «Короткострокові позики»

Номер рахунка	Назва рахунка
601	Короткострокові кредити банків в національній валюті
602	Короткострокові кредити банків в іноземній валюті
603	Відстрочені короткострокові кредити банків в національній валюті
604	Відстрочені короткострокові кредити банків в іноземній валюті
605	Прострочені позики в національній валюті
606	Прострочені позики в іноземній валюті

Основні операції з обліку короткострокових кредитів відображені в таблиці 2.3.

Кореспонденція рахунків з обліку короткострокових кредитів банку

№ п. п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Зараховано на поточний рахунок короткострокову позику банку	311	601
2	За рахунок короткострокової позики банку погашено заборгованість перед постачальниками за товари, роботи, послуги	631	601
3	Погашено короткострокову позику з поточного рахунку	601	311
4	Нараховані відсотки за короткостроковий кредит	951	684
5	Сплачено відсотки за кредит банку	684	311
6	Нараховано і сплачено пеню за несвоєчасне погашення заборгованості за кредитом	948	311
7	Пролонговано короткострокову позику	601	603

Для відображення поточної заборгованості товариства використовується рахунок 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями». За кредитом рахунку фіксується переведення сум зі складу довгострокових боргів (рахунки 50, 51, 52, 53, 55) до складу поточних. Це відбувається на дату балансу для тих сум, термін оплати яких настає протягом найближчого року. За дебетом рахунку відображається фактичне погашення цієї заборгованості (перерахування коштів кредиторю) або її списання з інших причин. Аналітичний облік за рахунком 61 організовується в розрізі кредиторів (банків, орендодавців, власників векселів).

та видів заборгованості (за позиками, за орендою, за облігаціями тощо).

Бухгалтерські записи з обліку поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями наведені в таблиці 2.4.

Кореспонденція рахунків за операціями з обліку поточної заборгованості за
довгостроковими зобов'язаннями

№ п. п.	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Частина довгострокового кредиту переведено до складу поточних зобов'язань	501	611
2	Нараховані відсотки за використання довгострокового кредиту	951	684
3	Погашено поточну заборгованість перед банком за довгостроковим кредитом	611	311
4	Погашено заборгованість за нарахованими відсотками	684	311

Організація обліку поточної заборгованості перед постачальниками та підрядниками базується на використанні рахунків 62 та 63, що дозволяє чітко розмежовувати звичайні розрахунки та борги, підкріплені вексями.

1. Розрахунки за короткостроковими вексями (Рахунок 62) застосовується при фіксації заборгованості, забезпеченої вексями з терміном погашення до 12 місяців, тоді використовується рахунок 62 «Короткострокові векселі видані». За кредитом даного рахунку відображається виникнення зобов'язання в момент видачі векся кредиторю. За дебетом фіксується виконання зобов'язання (погашення боргу) після фактичної оплати векся. Аналітичний облік організовується деталізовано — за кожним окремим векселем, що дозволяє контролювати терміни їх пред'явлення до оплати.

2. Основний облік торговельних операцій ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». За кредитом відображається нарахування боргу за отримані товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи чи спожиті послуги. За дебетом проводиться списання заборгованості внаслідок її оплати, заліку авансу або списання безнадійного боргу.

Методика відображення операцій на рахунку 63 безпосередньо залежить від того, яка подія відбулася раніше: отримання товару (подія 1): виникає

кредиторська заборгованість (Дт 20, 28 ...Кт 631\$). Попередня оплата (подія 1): виникає дебіторська заборгованість постачальника перед підприємством (Дт 371 ...Кт 311), яка згодом закривається при отриманні товару. Кореспонденцію рахунків з обліку короткострокових векселів виданих наведено в Додатку. Порядок відображення операцій з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками систематизовано в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

№ п. п.	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
Перша подія – оприбуткування товарно-матеріальних цінностей			
1	Оприбутковано продукцію, одержані роботи та послуги	20,28	631
2	Відображено податковий кредит	641	631
3	Перераховано постачальнику, погашення заборгованості за товари , роботи та послуги	631	311
4	Оплачено рахунок постачальнику готівкою	631	301
5	Погашена заборгованість перед постачальником за рахунок позики банку	631	601
6	Погашена заборгованість перед постачальником за рахунок підзвітних сум	631	372
7	Видано вексель, забезпечена заборгованість перед постачальником	631	621
Перша подія – оплата			
1	Перераховано попередню оплату постачальнику за товари, роботи та послуги	371	311
2	Відображено податковий кредит	641	644
3	Оприбутковано продукцію, одержані роботи та послуги	20,28	631
4	Списано податковий кредит	644	631
5	Проведено взаємозалік заборгованості	631	371

Для забезпечення високої точності обліку за рахунком 64 «Розрахунки за податками й платежами» впроваджено глибоку аналітичну деталізацію в розрізі кожного виду платежу. Такий підхід дозволяє здійснювати оперативний контроль за правильністю обчислень, своєчасністю сплати та станом розрахунків із бюджетом за кожною податковою статтею окремо. Ключові господарські операції, що стосуються взаємодії з державним бюджетом, систематизовано в таблиці 2.6

Таблиця 2.6

Кореспонденція рахунків по розрахункам з бюджетом

№ п. п.	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Відображено нарахування податкового зобов'язання при реалізації продукції, товарів, робіт, послуг з наступною оплатою	70, 71	641
2	Відображено нарахування податкового кредиту при придбанні цінностей з наступною оплатою	641	631
3	Відображено податкове зобов'язання при реалізації продукції, товарів, робіт, послуг з попередньою оплатою - при проведенні попередньої оплати і одержанні коштів від покупця - при відвантаженні продукції	643 70, 71	641 643
4	При придбанні цінностей на умовах попередньої оплати податковий кредит відображається - при перерахуванні коштів постачальнику при попередній оплаті - при одержанні товарів	641 644	644 631
5	Нараховано податок на прибуток	98	641

Облік операцій зі страхування ведеться на рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням», де за кредитом відображається виникнення заборгованості за

внесками. За дебетом — перерахування коштів або використання ресурсів на страхові заходи. Аналітичний облік деталізується за видами відрахувань, контрагентами-страховиками та діючими договорами. Основні бухгалтерські проведення для відображення цих операцій наведені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Кореспонденція рахунків по розрахункам за страхуванням

№ п. п.	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Нарахування єдиного соціального внеску підприємством	23, 91, 92, 93, 94, 20, 15	651
2	Утримання із заробітної плати працівників єдиного соціального внеску	661	651
3	Перераховано з поточного рахунка за страхування	651	311
4	Нарахована допомога з тимчасової непрацездатності за рахунок коштів соціального страхування	651	661

Узагальнення інформації про розрахунки з персоналом здійснюється на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». Цей рахунок працює за таким принципом: за кредитом відображається збільшення зобов'язань підприємства перед персоналом: нарахування основної та додаткової зарплати, премій, допомоги по тимчасовій непрацездатності (лікарняних) та інших стимулюючих виплат. За дебетом фіксується зменшення заборгованості внаслідок фактичної виплати коштів (через касу або банк), здійснення обов'язкових утримань (ПДФО, військовий збір, аліменти за виконавчими листами), надання товарів чи продукції в рахунок оплати праці (натуральна форма).

Аналітичний облік організовується за допомогою розрахунково-платіжних відомостей, що дозволяє деталізувати дані за кожним співробітником, окремими видами нарахувань та утримань. Типові бухгалтерські записи за цим напрямом представлені в таблиці 2.8.

Кореспонденція рахунків з розрахунків по виплатам працівникам

№ п. п.	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Відображається нарахування заробітної плати для підприємств, які для обліку витрат застосовують рахунки 9 класу	23,91,92,93,	66
2	Відображається нарахування заробітної плати для підприємств, які для обліку витрат застосовують рахунки 8 класу або 8 та 9 класу	81	66
3	Відображається перегрупування витрат за видами діяльності в залежності від категорії до якої належить працівник	23, 91, 92, 93, 94	81

Систематизація даних про фінансові зобов'язання перед власниками капіталу здійснюється на рахунку 67 «Розрахунки з учасниками». Цей рахунок відображає рух капіталу та розподіленого прибутку наступним чином. За кредитом фіксується виникнення або збільшення заборгованості підприємства перед партнерами (наприклад, нарахування дивідендів або зобов'язання з повернення часток у статутному капіталі). За дебетом відображається виконання зобов'язань (виплата коштів, передача майна), а також операції з реінвестування доходів (спрямування дивідендів на збільшення статутного капіталу).

Аналітичний облік організовується персоніфіковано — у розрізі кожного окремого засновника (учасника) та за конкретними видами виплат, що забезпечує прозорість розподілу прибутку. Узагальнення бухгалтерських проводок щодо розрахунків із власниками наведено в таблиці 2.9. Поряд із цим, облік різноманітних специфічних зобов'язань ведеться на рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями. Об'єкти обліку на рахунку 68 є попередня оплата (аванси), отримана від контрагентів, нараховані відсотки за використання позикових коштів, розрахунки за внутрішніми операціями та з квартиронаймачами.

Механізм обліку є стандартним: кредит відображає зростання боргу підприємства, а дебет — його погашення.

Таблиця 2.9

Кореспонденція рахунків по розрахункам із учасниками

№ п. п.	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Нараховані дивіденди	443	67
2	Відображено утримання на доходи фізичних осіб з дивідендів	67	641
3	Виплачуються дивіденди учасникам	67	301,311

Аналітичний облік розрахунків з іншими кредиторами ведеться окремо за підприємствами, організаціями, установами та фізичними особами, з якими здійснюються розрахунки. Основні бухгалтерські проведення з обліку розрахунків за різними операціями представлені в Додатку.

Згідно з прийнятою обліковою політикою, ТОВ «Кремуніверсалпостач» систематизує інформацію про розрахунки з кредиторами у декількох облікових регістрах. Зокрема, операції за рахунками 50 та 60 відображаються у Журналі 2. Дані щодо кредиторської заборгованості за товари та послуги (рахунки 51, 62, 63, 68), а також розрахунки з бюджетом, учасниками та за довгостроковими зобов'язаннями (рахунки 52–55, 61, 64, 67, 69) концентруються у відповідних розділах Журналу 3. Облік виплат персоналу та соціального страхування (рахунки 65, 66) ведеться у третьому розділі Журналу 5.

Таким чином, для ТОВ «Кремуніверсалпостач», враховуючи специфіку його діяльності (торгівля, постачання, елементи виробництва), система обліку зобов'язань має бути не просто інструментом фіксації боргів, а механізмом управління платоспроможністю.

За результатами аналізу синтетичного та аналітичного обліку зобов'язань товариства можна зробити такі висновки:

1. Підприємство використовує загальний План рахунків (5-й та 6-й класи), що є виправданим для детального розподілу боргів на довгострокові та поточні. Це дозволяє правильно формувати показники ліквідності в Балансі.

2. Саме на рівні аналітики (за кожним постачальником, договором та терміном) виникають найбільші ризики товариства — прострочення платежів, виникнення штрафів або втрата документів. Саме тому первинні документи (акти, накладні, податкові накладні) є єдиним юридичним підтвердженням зобов'язань. Будь-яка помилка в їх оформленні робить підприємство вразливим перед податковими органами та кредиторами.

Для удосконалення синтетичного обліку товариству можна порекомендувати:

- налаштувати в обліковій програмі автоматичне переведення частини довгострокових зобов'язань (рахунки 5-го класу) до складу поточної заборгованості (рахунок 61) на дату балансу. Це критично для точності звітності перед банками;

- суворо дотримуватися використання рахунку 681 для отриманих передоплат, щоб не змішувати їх із прямою кредиторською заборгованістю за товари (рахунок 631).

Для поглиблення аналітичного обліку рекомендується:

- впровадження «аналітики за термінами», тобто в автоматизованій програмі слід додати субkonto «Термін оплати». Це дозволить бухгалтеру щотижня формувати звіт про борги, термін яких настає, уникаючи пені та штрафів.

- для швейних напрямів або спецзамовлень вести аналітику на рахунку 63 не просто за постачальником, а в розрізі конкретного замовлення/партії. Це дозволить точно розрахувати собівартість окремого проекту.

РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Джерела інформації, мета і завдання аудиту зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач»

Аудит підприємств швейної галузі до якої можна віднести частину діяльності або спеціалізацію ТОВ «Кремуніверсалпостач», оскільки воно займається пошиттям одягу та його реалізацією має суттєві відмінності від звичайної торгівлі. Головний акцент тут зміщується з товарів на виробничий процес та собівартість.

Аудит зобов'язань на швейному підприємстві має свої критичні точки, пов'язані зі специфікою постачання тканин, оплатою праці швачок та роботою за давальницькими схемами. Оскільки швейна галузь є матеріаломісткою та трудомісткою, аудитор фокусується на тому, чи не приховані у звітності борги та чи правильно оцінені поточні зобов'язання. «Проведення аудиту зобов'язань є обов'язковим для ТОВ «Кремуніверсалпостач», адже він надає незалежне підтвердження того, що всі борги підприємства обліковані коректно. Аудиторський висновок допомагає керівництву чітко зрозуміти здатність товариства до вчасного виконання фінансових планів. Окрім цього, перевірка допомагає виявити необліковані борги або потенційні правові спори, які можуть загрожувати фінансовій стабільності підприємства в майбутньому.

Для проведення якісного аудиту на ТОВ «Кремуніверсалпостач» формується розгалужена інформаційна база, яка дозволяє аудитору всебічно дослідити законність та достовірність фінансових операцій. Увесь масив даних можна класифікувати за декількома рівнями:

1. Нормативно-планова та технологічна документація. Цей блок документів дозволяє оцінити обґрунтованість виникнення зобов'язань та включає:

- Наказ про облікову політику підприємства: визначає методи оцінки та класифікації боргів;

- плани та кошториси - використовуються для порівняння фактичних витрат із запланованими;

- виробничу документацію: технологічні карти, калькуляції собівартості та нормативи витрат (особливо важливо для контролю зобов'язань за сировину та

оплату праці).

Для перевірки розрахунків з постачальниками, бюджетом та персоналом аудитор опрацьовує таку документацію:

1. Первинні документи (основа перевірки):

- розрахункові: банківські виписки, платіжні інструкції, касові ордери.
- товаросупровідні: товарно-транспортні накладні (ТТН), видаткові накладні, акти приймання-передачі робіт/послуг.

- з оплати праці: розрахунково-платіжні відомості, таблиці обліку робочого часу, накази про преміювання.

- підзвітні суми: звіти з підтверджуючими чеками та квитанціями.

2. Облікові реєстри (систематизація даних):

- журнал-ордер №3 (основний реєстр для обліку розрахунків);
- головна книга (для перевірки відповідності сальдо на рахунках 60, 62, 63, 64, 65, 66, 68);

- оборотно-сальдові відомості по рахунках (аналітичний розріз).

3. Фінансова та податкова звітність, що включає:

- Баланс (Форма №1): розділи II та III пасиву, де відображаються поточні та довгострокові зобов'язання;

- податкові декларації: з ПДВ, податку на прибуток, розрахунки по ЄСВ та ПДФО.

4. Контрольно-перевірні дані:

- матеріали інвентаризації розрахунків.
- акти звірки з контрагентами (найважливіший документ для підтвердження реальності заборгованості).

- юридичні договори з постачальниками та підрядниками.

Діяльність ТОВ «Кремуніверсалпостач» супроводжується інтенсивним рухом грошових коштів та виникненням розгалуженої системи взаєморозрахунків. Для підтвердження достовірності цих операцій аудитор застосовує комбінований підхід, що поєднує методи документального контролю, аналітичні процедури, а також суцільні або вибіркові інвентаризації розрахунків. Узагальнена класифікація джерел аудиту зобов'язань для ТОВ «Кремуніверсалпостач» представлена в таблиці 3.1.

Джерел інформації для аудиту зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач»

Категорія джерел	Перелік документів та реєстрів	Ціль аудиторської перевірки
Зовнішні джерела	Акти звірки, банківські виписки, відповіді на запити від третіх осіб.	Підтвердження реальності боргів перед третіми сторонами.
Внутрішні первинні документи	Накладні, наряди, авансові звіти, касові документи.	Перевірка правильності оцінки та дати виникнення зобов'язання.
Облікові реєстри	Журнал №3, Головна книга, аналітичні відомості.	Перевірка коректності відображення операцій на рахунках.
Звітні дані	Баланс, Декларації, Звіт про фінансові результати.	Контроль відповідності даних звітності даним обліку.

Для того щоб аудит розрахункових операцій на ТОВ «Кремуніверсалпостач» був ефективним та структурованим, необхідно чітко визначити його цільові орієнтири.

Основні завдання аудиту розрахункових операцій товариства включають:

1. Оцінка системи внутрішнього контролю - визначення надійності методів, які підприємство використовує для моніторингу дебіторської та кредиторської заборгованості, а також перевірка дотримання графіків платежів.

2. Перевірка реальності та достовірності сальдо, що передбачає підтвердження того, що суми заборгованості, відображені в обліку, відповідають фактичним зобов'язанням, що підкріплені актами звірки та первинними документами.

3. Контроль законності операцій, тобто встановлення відповідності розрахункових операцій нормам чинного законодавства України, умовам укладених договорів та внутрішнім положенням облікової політики.

4. Перевірка правильності класифікації зобов'язань - аналіз поділу заборгованості на поточну та довгострокову, а також виокремлення сум, за якими

минув термін позовної давності.

5. Аудит оцінки та відображення в звітності: перевірка коректності валютних перерахунків (курсових різниць), нарахування резерву сумнівних боргів та повноти розкриття інформації у фінансовій звітності (Балансі).

6. Виявлення простроченої та безнадійної заборгованості: своєчасна ідентифікація боргів, що потребують списання або претензійної роботи, для запобігання фінансовим втратам.

Для ТОВ «Кремуніверсалпостач», враховуючи його специфіку, аудит зобов'язань має бути сфокусований на законності формування боргів та реальності їхнього погашення. Програма аудиторської перевірки зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» передбачає дослідження таких ключових аспектів:

1. Дотримання розрахункової дисципліни - контроль за своєчасністю виконання фінансових зобов'язань перед державним бюджетом та погашення заборгованості перед сторонніми контрагентами (кредиторами).

2. Верифікація облікових даних - підтвердження достовірності, повноти та точності відображення всіх операцій із виникнення та погашення зобов'язань у реєстрах бухгалтерського обліку.

3. Експертиза договірної бази: перевірка наявності та юридичної правильності оформлення договорів на постачання ресурсів чи надання послуг, а також контроль за дотриманням сторонами взаємних прав та обов'язків.

4. Контроль витрат на відрядження: перевірка дотримання встановлених норм та чинного законодавства при відшкодуванні витрат працівникам під час службових поїздок територією України.

5. Аудит оприбуткування ТМЦ: контроль повноти та своєчасності відображення в обліку придбаних матеріальних запасів паралельно з перевіркою стану розрахунків за них.

6. Оцінка правомірності управлінських рішень: аналіз відповідності дій посадових осіб нормативним актам, а також перевірка доцільності та обґрунтованості операцій, пов'язаних із розрахунками з бюджетом, постачальниками та іншими кредиторами.

Предметом аудиту зобов'язань є фінансові та господарські процеси розрахунків із зовнішніми та внутрішніми кредиторами (постачальники, бюджет,

персонал). Розуміння стратегічної мети перевірки є критичним для розробки ефективної методики аудиту товариства. Це дає змогу аудитору не лише раціонально використовувати ресурси, а й ідентифікувати приховані фінансові ризики на етапі планування. У підсумку, такий підхід забезпечує клієнта максимально достовірними даними про стан його зобов'язань та загальну фінансову стабільність.

3.2. Організація та методика проведення аудиту зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» в системі управління підприємством

Аудиторська діяльність є багаторівневим процесом, успішність якого залежить від раціональної організації та чіткої методології. Фундаментальним принципом перевірки виступає незалежність, що гарантує відсутність конфлікту інтересів між аудитором та менеджментом підприємства. Саме цей фактор забезпечує об'єктивність аудиторського висновку та високу довіру до фінансової звітності клієнта.

Організаційний фундамент аудиту зобов'язань безпосередньо впливає на результативність контрольних заходів. Він регламентує структурну побудову процесу, вибір аналітичного інструментарію та алгоритм комунікації з клієнтом, що схематично представлено на рисунку 3.1

Розглянемо більш детально організацію та методику проведення аудиту зобов'язань для ТОВ «Кремуніверсалпостач».

Оскільки ТОВ «Кремуніверсалпостач» працює у швейній галузі, аудит зобов'язань має враховувати специфіку легкої промисловості: відрядну оплату праці, роботу з давальницькою сировиною та закупівлю матеріалів великими партіями. Приведемо конкретизований план аудиту зобов'язань для досліджуваного підприємства, який дасть можливість перевірити стан зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач», їх документальне оформлення та надати конкретні рекомендації щодо удосконалення обліку та внутрішнього контролю за зобов'язаннями товариства.

Рисунок 3.1 - Основні організаційні аспекти аудиторської перевірки

Програма аудиту зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» має включати такі основні складові:

1. Облік розрахунків із постачальниками (рахунок 63). На даному етапі об'єктом перевірки є реальність боргу за тканини, фурнітуру та енергоносії. Основними документами, на які потрібно звернути увагу аудитору є: договори

поставки, прибуткові ордери, ТТН, рахунки-фактури, акти звірки. Процедура аудиту на даному етапі включає:

- перевірку невідфактурованих поставок: порівняння дати фактичного надходження тканини в цех із датою відображення боргу в обліку (зобов'язання мають виникати за фактом отримання товару);

- аналіз специфікацій: перевірка актів про розбіжності в метражі або дефекти полотна для обґрунтування претензій (рахунок 374), що зменшують борг. Висновок аудитора за результатами перевірки на даному етапі має містити підтвердження достовірності кредиторської заборгованості перед постачальниками матеріалів.

2. Зобов'язання за давальницькою сировиною (толінг). На даному етапі об'єктом перевірки є відсутність неправомірного визнання боргів за сировину замовника. Аудитор має перевірити договори на переробку, акти приймання-передачі сировини, звіти про використання матеріалів. Аудиторські процедури на даному етапі мають містити:

- контроль Балансу (перевірка, чи не обліковується тканина іноземного бренду на балансовому рахунку 201 (має бути на позабалансовому 022).

- зобов'язання за залишками: перевірка звітів перед замовником на предмет перевитрати тканини, що може створити приховане зобов'язання з відшкодування збитків.

Висновок аудитора на даному етапі перевірки має містити результати встановлення факту відсутності фінансових претензій з боку замовника за надані матеріали.

3. Розрахунки з оплати праці (рахунок 66). На даному етапі об'єктом перевірки є обґрунтованість нарахувань швачкам за відрядною системою. Документи, які має перевірити аудитор включають: робочі наряди, маршрутні листи, відомості виробітку, розрахунково-платіжні відомості. Процедура перевірки на даному етапі включає:

- контроль закритих нарядів: вибіркова перевірка відповідності кількості готових виробів кількості оплачених операцій (запобігання приписуванню невиконаних робіт);

- резерв відпусток: перевірка правильності розрахунку резерву (рахунок 471) для стабілізації витрат у періоди міжсезонного простою.

На даному етапі аудитор має підтвердити реальність заборгованості перед персоналом.

4. Податкові зобов'язання (Рахунок 64). Об'єкт перевірки аудитором на даному етапі включає : ПДВ при імпорті сировини та реалізації відходів. Основними документами, які перевіряються є: митні декларації, податкові накладні, реєстри ПН. На даному етапі аудитор робить звірку сум, сплачених на митниці за тканини, із сумами податкових зобов'язань в обліку, а також звірку обліку відходів (перевірка нарахування ПДВ при продажі клаптів тканини або браку за готівку). Вкінці він надає оцінку повноти та своєчасності нарахування податкових боргів.

5. Розрахунки із субпідрядниками. Об'єкт перевірки є зобов'язання за сторонні послуги (друк, вишивка). Основними документами, які мають бути перевірені є: Акти виконаних робіт, договори підряду. В процесі перевірки аудитору слід провести зіставлення обсягів: порівняння кількості виробів, переданих на вишивку, із даними актів від субпідрядників (запобігання оплаті фіктивних обсягів) та зробити висновок-підтвердження виникнення зобов'язань на основі фактично наданих послуг.

Ефективність планування аудиторського завдання безпосередньо залежить від неухильного дотримання базових постулатів аудиторської діяльності. Ці принципи формують фундамент довіри користувачів до результатів перевірки та гарантують високу якість отриманих висновків. Ключовим аспектом є професійна автономія (незалежність) фахівця. Вона передбачає повне дистанціювання від будь-яких важелів впливу з боку замовника. Аудитор не може мати майнових інтересів, комерційних зв'язків чи родинних стосунків із персоналом або керівництвом суб'єкта господарювання, оскільки це створює ризик суб'єктивності та заангажованості оцінок. Фундаментальні принципи аудиту представлено в таблиці 3.2.

Фундаментальні принципи аудиту

Принцип	Зміст та практичне значення
Незалежність	Статус аудитора, що виключає фінансову або адміністративну залежність від клієнта для забезпечення чистоти суджень.
Об'єктивність	Побудова висновків виключно на основі перевірених фактів та зібраних доказів без особистих уподобань.
Етична бездоганність	Дотримання високих моральних стандартів, що включають чесність та прозорість у відносинах із замовником.
Професійний скептицизм	Критичний підхід до інформації, що передбачає припущення можливості помилки або фальсифікації навіть при повній довірі до клієнта.
Компетентність	Постійне оновлення знань та здатність застосовувати складні методики перевірки на практиці.
Конфіденційність	Режим суворого нерозголошення комерційних таємниць та фінансових показників підприємства, отриманих під час перевірки.
Дотримання стандартів	Виконання роботи у суворій відповідності до МСА та національного законодавства України.

З огляду на результати аналізу фінансової звітності підприємства за 2022–2024 роки, було встановлено переважання поточних зобов'язань у товариства. У зв'язку з цим, в роботі доцільно зосередити увагу на розробці алгоритму аудиту поточних зобов'язань (рис. 3.2). Запропонована модель базується на засадах комплексності, релевантності інформації, системного контролю та суттєвості.

Аудит короткострокових боргів вважається одним із найскладніших етапів перевірки, оскільки ця ділянка обліку є найбільш вразливою до навмисних викривлень та маніпуляцій. Висока якість аудиторського підтвердження цих даних є критично важливою для стейкхолдерів, оскільки достовірна інформація про поточні борги є фундаментом для прийняття ефективних управлінських рішень, спрямованих на зміцнення фінансової стійкості ТОВ «Кремуніверсалпостач».

Аудит поточних зобов'язань на ТОВ «Кремуніверсалпостач» має свої особливості, оскільки підприємство відноситься до швейної промисловості. Це означає велику кількість контрагентів, постійний рух товарів та активні розрахунки з бюджетом.

На ТОВ «Кремуніверсалпостач» аудиторська перевірка здійснюється не так часто, як внутрішній контроль зобов'язань. Опис методики внутрішнього контролю операцій із поточними зобов'язаннями товариства потребує чіткого окреслення його цільових орієнтирів та функціональних завдань в процесі дослідження. Ключовою метою внутрішнього контролю зобов'язань є формування системи гарантування достовірності та об'єктивності даних бухгалтерського обліку щодо виникнення та погашення короткострокових пасивів, що передбачає забезпечення відповідності облікових процедур засадам обраної облікової політики та контроль за повним та своєчасним відображенням розрахункових операцій у відповідних регістрах синтетичного та аналітичного обліку (журналах-ордерах).

Крім того, основним операційним завданням внутрішнього контролю на ТОВ «Кремуніверсалпостач» є нагляд за належним документальним оформленням та реєстрацією господарських договорів, що є фундаментом безпеки розрахунків. Це дозволяє не лише гарантувати достовірність звітності, а й створити дієвий механізм захисту економічних інтересів підприємства у взаємовідносинах із кредиторами

Таким чином, методологічний апарат аудиту зобов'язань реалізується через наскрізний аналіз кожного виду заборгованості (перед постачальниками, бюджетом, персоналом тощо) протягом усього циклу перевірки. Процес аудиту на ТОВ «Кремуніверсалпостач» можна структурувати за наступними ключовими фазами:

1. Організаційно-підготовчий етап. На цій стадії здійснюється попереднє ознайомлення з фінансово-господарською діяльністю товариства. Аудитор проводить оцінку системи внутрішнього контролю, аналізує облікову політику та визначає специфіку розрахункових операцій підприємства. Це дозволяє ідентифікувати потенційні зони ризику та встановити рівень довіри до облікових даних.

Рисунок 3.2 – Запропонована послідовність проведення аудиторської перевірки поточних зобов'язань на ТОВ «Кремунівсерсталпостач»

2. Стратегічне та оперативне планування, що передбачає розробку загальної стратегії та детальної програми аудиту. На основі розрахованих показників суттєвості та аудиторського ризику визначається обсяг вибірки для кожного сегмента зобов'язань. Особлива увага приділяється черговості перевірки статей балансу, що мають найбільшу питому вагу у структурі пасивів (наприклад, розрахунки за товари та послуги).

3. Виконавчий етап: збір та верифікація доказів. Це найбільш трудомістка фаза, під час якої реалізуються процедури по суті. Вона включає:

- інспектування: перевірка оригіналів договорів, накладних та актів;
- зовнішнє підтвердження: отримання актів звірки від ключових контрагентів;
- аналітичні процедури: зіставлення темпів зростання заборгованості та виручки;
- перерахунок: перевірка правильності нарахування податків та ЄСВ.

4. Завершальний етап та формування висновку. На фінальній стадії відбувається узагальнення результатів перевірки. Аудитор аналізує виявлені відхилення, оцінює їх сукупний вплив на достовірність фінансової звітності та формує професійне судження. Підсумком є складання аудиторського звіту, у якому відображається об'єктивна інформація про стан зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» на дату балансу.

3.3 Узагальнення результатів аудиторської перевірки

Узагальнення результатів є фінальною та найбільш відповідальною стадією аудиту, на якій розрізнені факти та виявлені відхилення систематизуються для формування остаточної думки аудитора. Процес підбиття підсумків аудиторської перевірки на ТОВ «Кремуніверсалпостач» передбачає послідовну реалізацію таких аналітичних процедур:

1. Систематизація виявлених порушень. На цьому етапі аудитор групує всі зауваження, зафіксовані в робочих документах, за категоріями:

- методологічні помилки: порушення принципів нарахування зобов'язань (наприклад, некоректне відображення ПДВ);

- документальні недоліки: відсутність оригіналів договорів або актів звірки з постачальниками;

- класифікаційні помилки: неправильний розподіл між довгостроковими та поточними зобов'язаннями.

2. Оцінка суттєвості помилок. Аудитор визначає, чи перевищує сукупний вплив знайдених помилок встановлений поріг суттєвості. Якщо сума виявлених викривлень у розрахунках із кредиторами ТОВ «Кремуніверсалпостач» є значною, це може призвести до модифікації аудиторського висновку.

3. Формування звіту та рекомендацій (лист керівництву). Окрім офіційного висновку, аудитор готує звіт для менеджменту підприємства, де вказує на «проблемні місця» у системі внутрішнього контролю. Для ТОВ «Кремуніверсалпостач» це можуть бути рекомендації щодо:

- посилення контролю за термінами позовної давності.

- впровадження автоматизованої звірки з податковими накладними в автоматизованій системі.

4. Підготовка аудиторського висновку. Залежно від результатів верифікації, формується один із видів висновку:

- безумовно позитивний: якщо зобов'язання відображені достовірно в усіх суттєвих аспектах;

- умовно-позитивний: якщо виявлені окремі недоліки, які не мають глобального впливу на фінансовий стан;

- негативний або відмова від висновку: у разі виявлення масштабних фальсифікацій або відсутності доступу до ключових документів.

Відсутність щорічної практики проведення зовнішнього аудиту на ТОВ «Кремуніверсалпостач» є суттєвим недоліком системи контролю, оскільки стандартна інвентаризація не забезпечує комплексного аналізу фінансової діяльності, який гарантує аудиторська перевірка.

З метою мінімізації ризиків підприємству рекомендовано ініціювати аудит у найближчій перспективі, зосередивши особливу увагу на верифікації поточних зобов'язань. Для оптимізації процесу керівництву варто узгодити з аудиторською фірмою ключові аспекти стратегічного плану. Це дозволить сформулювати деталізовану програму аудиту, яка міститиме чіткий графік та перелік процедур,

що відповідають специфіці роботи фахівців товариства. Документально оформлена програма виступатиме не лише інструментом виконання завдань для аудитора, а й механізмом координації та моніторингу якості перевірки з боку замовника.

Аудиторська програма структурується за напрямками перевірки та містить деталізований графік часових витрат на кожну ділянку контролю. У цьому документі фіксуються результати попередньої оцінки ризику контролю та загального аудиторського ризику, що дозволяє регламентувати терміни проведення тестування та незалежних процедур, а також координувати діяльність аудиторської групи.

У процесі формування програми відбувається впорядкування методичного інструментарію та уточнення масштабів аудиторського втручання. Результати виконання кожного етапу програми документуються в робочих файлах аудитора, які слугують фактологічним підґрунтям для розробки та аргументації фінального аудиторського звіту.

Документування аудиторського процесу є критичним компонентом контролю якості перевірки. Робочі документи аудитора виконують роль інформаційного підґрунтя для складання звіту, забезпечуючи прозорість аудиторських дій та можливість проведення внутрішнього і зовнішнього нагляду за їхньою повнотою.

Зміст робочої документації аудитора охоплює:

- протоколювання етапів планування (визначення термінів, характеру та масштабів перевірки).
- результати виконаних процедур по суті та отримані аудиторські докази.
- професійні судження та висновки щодо суттєвих питань, виявлених під час аудиту.

Повнота та якість наповнення робочих документів безпосередньо корелюють із об'єктивністю аудиторського висновку, надаючи зацікавленим сторонам впевненість у точності відображення показників звітності.

Підсумковим етапом перевірки є формування аудиторського висновку — офіційного документа, складеного відповідно до встановлених стандартів. У ньому відображається професійне судження аудитора щодо ступеня достовірності

фінансових звітів, повноти розкриття інформації та відповідності облікових процесів вимогам чинного законодавства.

Результати аналізу практичного досвіду свідчать, що в процесі аудиту та здійснення внутрішнього моніторингу зобов'язань на вітчизняних підприємствах регулярно фіксуються типові викривлення та порушення. Для ТОВ «Кремуніверсалпостач», з урахуванням специфіки його діяльності, найбільш характерними та критичними є такі помилки:

1 За ділянкою розрахунків з постачальниками та підрядниками (рахунок 63):

- неузгодженість сальдо (розбіжності між даними бухгалтерського обліку підприємства та даними зустрічних перевірок (актів звірки) з великими постачальниками);

- порушення принципу нарахування - відображення зобов'язань у наступному звітному періоді (після фактичного отримання товару) або, навпаки, реєстрація фіктивних боргів без наявності прибуткових документів;

- терміни позовної давності: несвоєчасне списання кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності, що призводить до викривлення фінансового результату.

2. За ділянкою оподаткування та розрахунки з бюджетом (рахунок 64):

- ПДВ-ризика: відсутність належно зареєстрованих податкових накладних при відображенні податкового кредиту, що створює приховані податкові зобов'язання.

- неправильна класифікація: помилки у розмежуванні поточних податкових боргів та відстрочених податкових зобов'язань.

3. За ділянкою «Розрахунки з персоналом та соціальне страхування» (рахунки 66, 65):

- арифметичні помилки: неточності при розрахунку виплат за цивільно-правовими договорами або нарахуванні індексації заробітної плати.

- заборгованість, що не виплачується: накопичення депонентської заборгованості без належного документального оформлення причин невиконання.

4. В процесі документального оформлення:

- відсутність оригіналів - проведення операцій на підставі копій або скан-копій документів без подальшого отримання оригіналів з мокрими печатками/ЕЦП.

- порушення вимог до реквізитів: оформлення накладних та актів із пропущеними обов'язковими реквізитами (дата, посади осіб, підписи), що робить документ недійсним для перевірки ДПС.

Для ТОВ «Кремуніверсалпостач» рекомендується впровадити щомісячну процедуру «Автоматизованої звірки залишків» та призначити відповідальну особу за моніторинг термінів позовної давності в розрізі кожного окремого контрагента. Як правило, ключовими чинниками, що зумовлюють появу помилок у системі обліку зобов'язань, є недостатній рівень професійної компетенції облікового персоналу, відсутність регламентованих процедур внутрішнього моніторингу, динамічність податкового законодавства та порушення алгоритмів формування фінансової звітності.

Оскільки ТОВ «Кремуніверсалпостач» за масштабами діяльності належить до суб'єктів малого підприємництва, створення відокремленого підрозділу внутрішнього аудиту є економічно недоцільним. Проте, для забезпечення фінансової безпеки, впровадження інтегрованої системи внутрішнього контролю є необхідною умовою стабільного функціонування товариства.

РОЗДІЛ 4 АНАЛІЗ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТОВ «КРЕМУНІВЕРСАЛПОСТАЧ»

4.1 Мета, завдання і джерела інформації для проведення аналізу зобов'язань

Актуальність аналізу зобов'язань зумовлена специфікою їхньої природи: виникаючи як результат залучення зовнішніх ресурсів, вони формують тимчасовий капітал, що потребує подальшої еквівалентної компенсації за отримані активи чи надані сервіси. У зв'язку з цим, стратегічним завданням управлінського апарату є систематичне дослідження передумов виникнення заборгованості, а також обґрунтування її раціонального обсягу та компонентного складу. Головною метою аналітичного дослідження є не лише фіксація стану заборгованості, а й пошук внутрішніх резервів для зміцнення фінансової стійкості та підвищення загальної рентабельності діяльності підприємства.

Ефективність аналітичного процесу забезпечується через реалізацію трьох базових взаємодоповнюючих функцій:

1. Оцінювальна функція: Спрямована на виявлення фактичних показників зобов'язань. Вона дозволяє встановити рівень відхилення поточного стану фінансової системи від планових параметрів, нормативних значень або стратегічних орієнтирів облікової політики.

2. Діагностична функція: передбачає глибоке вивчення факторів, що спричинили трансформацію структури пасивів. Аудитор або аналітик встановлює складні причинно-наслідкові зв'язки між операційною діяльністю та динамікою боргів, оцінюючи ступінь впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на ці процеси.

3. Прогнозна функція: орієнтована на майбутній розвиток економічної системи. Вона полягає у моделюванні сценаріїв погашення заборгованості та розрахунку прихованих можливостей (резервів) для приведення структури капіталу в оптимальний стан, що забезпечить платоспроможність у довгостроковій перспективі.

Для практичної реалізації зазначених функцій, аналітичне дослідження зобов'язань спрямоване на вирішення наступного комплексу завдань:

- моніторинг обсягів та структури зобов'язань: оцінка динаміки заборгованості за видами (поточна, довгострокова) та джерелами виникнення (кредитори, бюджет, персонал);

- контроль термінів погашення: перевірка дотримання графіків платежів та виявлення простроченої заборгованості, що загрожує штрафними санкціями;
- детальний аналіз платоспроможності: розрахунок коефіцієнтів ліквідності для визначення здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
- оцінка ефективності залучення ресурсів: порівняння вартості позикового капіталу з рентабельністю його використання в операційній діяльності.

Окрім базових функцій, аналітичний інструментарій дозволяє вирішувати спектр прикладних завдань, спрямованих на зміцнення ринкових позицій ТОВ «Кремуніверсалпостач» до яких можна віднести такі:

- експертна оцінка економічних явищ: глибока інтерпретація процесів, що впливають на зміну обсягів заборгованості (інфляційні очікування, зміна кредитних умов тощо).

- дослідження партнерських взаємозв'язків: аналіз стійкості та надійності зв'язків із контрагентами, оцінка рівня довіри кредиторів та вивчення умов комерційного кредитування;

- ідентифікація прихованих резервів: пошук внутрішніх можливостей для оптимізації боргового навантаження та вивільнення обігових коштів;

- систематизація аналітичних даних: синтез та узагальнення отриманих результатів для формування цілісної картини фінансового стану підприємства.

- інформаційне забезпечення менеджменту: надання обґрунтованої бази для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо структури капіталу та платіжної політики.

Залежно від кола користувачів та глибини доступу до інформації, аналіз зобов'язань поділяють на два взаємодоповнюючих види:

1. Зовнішній аналіз (дистанційний). Він проводиться суб'єктами, що знаходяться поза межами підприємства (інвесторами, банками, аудиторами, державними органами та ґрунтується виключно на відкритій фінансовій звітності.

Його особливістю є те, що він має дещо обмежений характер, оскільки не дає доступу до внутрішніх реєстрів та первинних документів. Його результати дозволяють оцінити лише загальну платоспроможність, але зазвичай недостатні для розробки детальних внутрішніх операційних планів.

2. Внутрішній аналіз (управлінський). Він здійснюється безпосередньо фахівцями ТОВ «Кремуніверсалпостач» (фінансовим відділом або бухгалтерією) та охоплює весь масив даних — від первинних договорів до деталізованих карток аналітичного обліку. Перевагами даного аналізу є те, що він дозволяє проводити максимально деталізований моніторинг кожної окремої заборгованості в режимі реального часу. Саме результати внутрішнього аналізу стають фундаментом для розробки конкретних кроків щодо підвищення ліквідності та оптимізації розрахунків.

Для забезпечення високої якості аналітичних висновків та їх практичної цінності для ТОВ «Кремуніверсалпостач», процес дослідження зобов'язань має базуватися на певних методологічних принципах (таблиця 4.1).

Таблиця 4.1

Базові вимоги до проведення аналізу зобов'язань ТОВ
«Кремуніверсалпостач»

№п.п	Назва вимоги	Сутність та значення для ТОВ «Кремуніверсалпостач»
1	2	3
1.	Науковість	Використання перевірених економіко-математичних методів та сучасних фінансових теорій, а не лише поверхневе порівняння цифр.
2.	Об'єктивність	Базування висновків на реальних первинних документах та достовірній звітності, виключення суб'єктивного викривлення даних.
3.	Системність	Розгляд зобов'язань як невід'ємної частини всього капіталу підприємства у взаємозв'язку з активами та фінансовими результатами.
4.	Комплексність	Охоплення всіх видів боргів (перед бюджетом, банками, постачальниками) та вивчення їх впливу на загальну платоспроможність.
5.	Оперативність	Швидкість проведення аналізу, що дозволяє менеджменту приймати рішення в режимі реального часу (особливо важливо для уникнення штрафів).

1	2	3
6.	Регулярність	Проведення аналітичних процедур з певною періодичністю (щомісяця/щокварталу), що дає змогу відстежувати тенденції у динаміці.
7.	Дієвість	Результати аналізу не повинні залишатися просто «цифрами на папері»; вони мають бути підґрунтям для конкретних наказів та управлінських кроків.
8.	Зрозумілість	Подання результатів у формі, доступній для сприйняття не лише бухгалтерами, а й керівниками підрозділів (графіки, діаграми).

Фундаментом для проведення якісного аналітичного дослідження на ТОВ «Кремуніверсалпостач» є формування достовірної бази даних. Вона охоплює не лише стандартизовану фінансову звітність, а й глибокі масиви внутрішньої інформації: реєстри синтетичного та аналітичного обліку, масиви первинної документації, галузеві статистичні показники та професійні експертні висновки фахівців. Такий багатовекторний підхід дозволяє отримати об'єктивну картину фінансового стану підприємства.

Процес економічного аналізу зобов'язань характеризується високою складністю та багатогранністю. Для його реалізації використовується широкий спектр аналітичного інструментарію, зокрема:

- горизонтальний (динамічний) аналіз - вивчення темпів росту та абсолютних змін обсягів заборгованості за декілька років;

- вертикальний (структурний) аналіз - визначення питомої ваги окремих видів зобов'язань у загальній структурі капіталу підприємства;

- трендовий аналіз - прогнозування майбутніх змін на основі довгострокових закономірностей;

- метод фінансових коефіцієнтів: розрахунок відносних показників, що дозволяє деталізувати оцінку платоспроможності.

Для отримання цілісного уявлення про боргову позицію підприємства, аналіз має бути комплексним і базуватися на ієрархічній системі показників, які доцільно згрупувати за наступними напрямками:

1. Кількісні параметри: відображають абсолютний обсяг заборгованості, її склад та динаміку залишків на рахунках.
2. Якісні характеристики: оцінка терміновості боргів, виявлення простроченої кредиторської заборгованості та аналіз надійності кредиторів.
3. Показники покриття (платоспроможності): розрахунок здатності активів підприємства трансформуватися у грошову форму для вчасного погашення короткострокових пасивів. Система показників для проведення аналізу зобов'язань підприємства представлена на рисунку 4.1.

Рисунок 4.1 - Система показників для проведення аналізу зобов'язань підприємства

Для проведення детального аналізу зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» доцільно використовувати систему показників, що дозволяють оцінити як структуру капіталу, так і здатність підприємства вчасно виконувати свої боргові зобов'язання. Нижче наведено таблицю, адаптовану до вимог національних стандартів фінансової звітності (таблиця 4.2).

Таблиця 4.2

Характеристика та методика розрахунку показників аналізу зобов'язань

Група показників	Назва показника	Сутність та значення	Алгоритм розрахунку (за кодами рядків Ф №1)
1	2	3	4
1. Показники структури та стану	Частка поточних зобов'язань у пасиві	Визначає рівень залежності від короткострокового позикового капіталу.	$p.1695/p.1900$
	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Показує частку всіх залучених коштів у загальній вартості майна.	$(p.1595+p.1695)/p.1900$
2. Показники платоспроможності (покриття)	Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	Показує, скільки гривень оборотних активів припадає на 1 грн поточних боргів.	$p.1195/p.1695$
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Демонструє здатність негайно погасити борги за рахунок грошових коштів.	$(p.1160+p.1165) / p.1695$

1	2	3	4
3. Показники ділової активності	Оборотність кредиторської заборгованості (разів)	Показує швидкість погашення заборгованості перед постачальниками.	$p.2000$ (Ф2)/середнє сальдо $p.1615$
	Період погашення зобов'язань (днів)	Визначає середній термін відтермінування платежу, який надають кредитори.	$365/\text{оборотність КЗ}$
4. Показники фінансової стійкості	Коефіцієнт фінансового левериджу	Співвідношення залученого капіталу до власного. Визначає ризик фінансової залежності.	$(p.1595+p.1695)/p.1495$

Таким чином, комплексна методика аналітичного дослідження зобов'язань базується на системному підході, що включає багаторівневу оцінку боргової позиції суб'єкта господарювання. Вона реалізується через послідовне вивчення динаміки, компонентного складу та структурної будови пасивів, що дає змогу ідентифікувати вектори зміни фінансової залежності підприємства. Інформаційним підґрунтям для проведення розрахунків слугує фінансова звітність, аналіз якої дозволяє оцінити критично важливі параметри життєдіяльності підприємства, зокрема:

- ділову активність (через показники оборотності кредиторської заборгованості);

- фінансову стійкість та рівень ліквідності (здатність активів трансформуватися у грошову форму для виконання зовнішніх вимог).

Особливе місце в методиці займає детермінований аналіз, спрямований на встановлення гранично допустимого обсягу зобов'язань. Цей процес передбачає моделювання впливу ключових економічних важелів — динаміки доходів, структури витрат та обсягу робочого капіталу (оборотних активів). Такий підхід дозволяє визначити «точку фінансової безпеки», за якої залучення позикових коштів залишається ефективним і не створює загрози втрати платоспроможності.

4.2. Аналіз динаміки, складу і структури зобов'язань

Аналіз динаміки, складу та структури зобов'язань є першим і ключовим етапом аналітичного дослідження, оскільки він дозволяє зрозуміти, звідки підприємство залучає ресурси та наскільки стабільною є його фінансова архітектура.

При проведенні аналізу зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» будемо діяти в послідовності, що наведена на рисунку 4.2.

Аналітичне дослідження розпочинається з чіткого окреслення його об'єкта та цільових орієнтирів. Об'єктом аналізу виступає сукупність зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач», що сформувалися у процесі його фінансово-господарської діяльності протягом 2022-2024 років.

Мета дослідження полягає у комплексному вивченні динаміки, компонентного складу, структурної архітектури та оборотності боргів, а також у верифікації рівня платоспроможності підприємства та діагностиці ризиків імовірності його банкрутства.

На подальших етапах реалізується оцінка кількісних параметрів зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач». Використовуючи методику горизонтального та вертикального аналізу на основі даних Звіту про фінансовий стан (Балансу) за ретроспективний період (2022-2024 рр.), систематизовано вихідну інформацію для подальших розрахунків, яку представлено в таблиці 4.3.

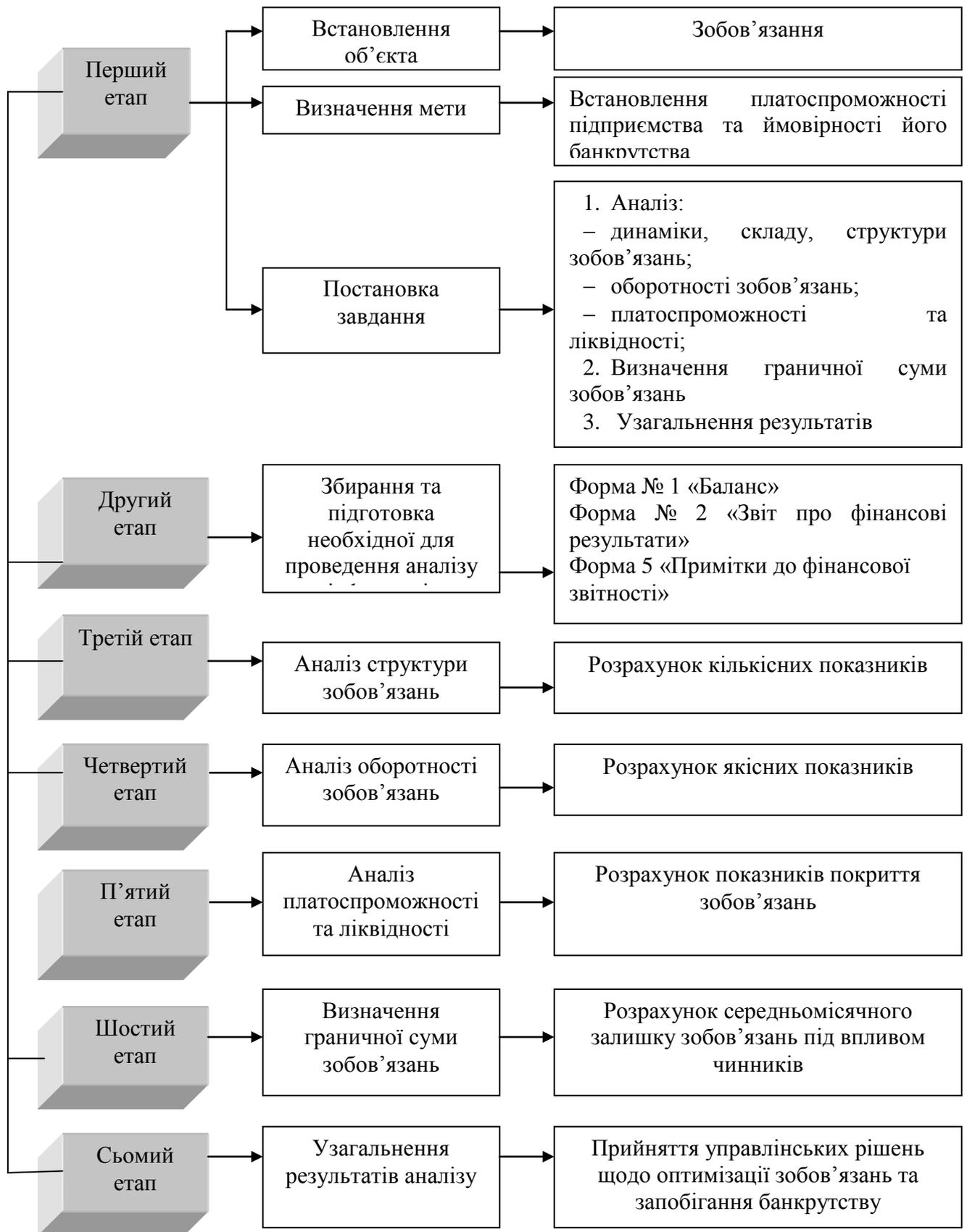

Рисунок 4.2 - Послідовність аналізу зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач»

Інформаційні дані для проведення аналізу поточних зобов'язань ТОВ
«Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 р.р.

№	Показники	Одиниці виміру	Розрахунок	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7
1	Активи (пасиви) – всього	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1900, гр.4	1863,8	2300,5	2756,80
2	Необоротні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1095	776,3	712,9	530,00
3	Оборотні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1195	1087,5	1587,6	2226,80
4	Грошові кошти та їх еквіваленти	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1160+1165	23,2	76,2	165,20
5	Дебіторська заборгованість	тис. грн.	Ф.1, ряд 1125+1135+ 1155 гр.4	596,90	1092,20	1509,40
6	Зобов'язання – усього	тис. грн.	Ф.1, ряд 1595+1695+1700, гр. 4	646,00	891,40	1196,50
6.1	Довгострокові зобов'язання	тис. грн.	Ф.1, ряд 1595 гр.4	-	-	-
6.2	Поточні зобов'язання	тис. грн.	Ф.1, ряд 1695+1700 гр.4	646,0	891,40	1196,5
6.2.1	Короткострокові кредити банку	тис. грн.	Ф.1, ряд 1600+1610 гр.4	-	-	-
6.2.2	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	тис. грн.	Ф.1, ряд 1615гр.4	527,9	670,1	1014,1

Продовження таблиці 4.3

1	2	3	4	5	6	7
6.2.2	Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	тис. грн.	Ф.1, ряд 1620 гр.4	23,2	118,2	86,2
6.2.3	Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	тис. грн.	Ф.1, ряд 1625 гр.4	15,7	6,9	10,0
6.2.4	Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	тис. грн.	Ф.1, ряд 1630 гр.4	31,5	25,9	36,6
6.2.5	Інші поточні зобов'язання	тис. грн.	Ф.1, ряд 1690 гр.4	47,7	70,3	49,6
7	Власний капітал – усього	тис. грн.	Ф. 1, ряд. 1495, гр. 4	1217,8	1409,1	1560,3
8	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	Ф.2, ряд 2050, гр.3	956,6	2097,5	2602,3
9	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	Ф.2, ряд 2350 гр.3	-3	191,3	151,2

Аналіз динаміки зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки представлено в таблиці 4.4.

Динаміка зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки

№	Показники	2022 рік, тис. грн.	2023 рік, тис. грн.	2024 рік, тис. грн.	Відхилення			
					2023 р. від 2022 р.		2024 р. від 2023 р.	
					абсолют не, тис. грн.	темп зростан ня, %	абсолютн етис. грн.	темп зроста ння, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Зобов'язання	646,00	891,40	1196,50	245,40	137,99	305,10	134,23
2	Довгострокові зобов'язання	-	-	-	-	-	-	-
3	Поточні зобов'язання	646,00	891,40	1196,50	245,40	137,99	305,10	134,23
3.1	Короткострокові кредити банку	-	-	-	-	-	-	-
3.2	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	527,9	670,1	1014,1	142,20	126,94	344,00	151,34
3.3	Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	76,5	63,90	23,5	-12,6	83,53	-40,4	36,77
3.4	Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	15,7	6,9	10,0	-8,8	43,9	3,1	144,9

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.4	Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	31,5	25,9	36,6	-5,6	82,2	10,7	141,3
3.6	Інші поточні зобов'язання	47,7	70,3	49,6	22,6	147,4	-20,7	70,55

За даними таблиці 4.4, загальна сума зобов'язань підприємства демонструє стрімку тенденцію до зростання: якщо у 2022 році вона складала 646,0 тис. грн, то до кінця 2024 року зросла до 1196,5 тис. грн, що становить загальний приріст у 1,85 раза (рисунок 4.3).

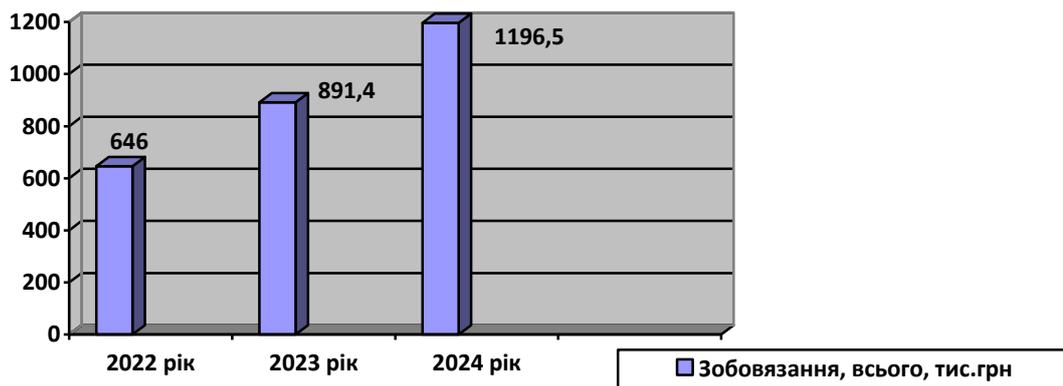

Рисунок 4.3 – Динаміка загальної суми зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки, тис. грн.

Основним чинником росту загальних зобов'язань є заборгованість за товари, роботи та послуги (п. 3.2). У 2024 році вона зросла на 151,3% порівняно з попереднім роком і склала 1014,1 тис. грн. Це свідчить про активне використання товарного кредиту від постачальників як основного джерела фінансування оборотних активів, що є характерним для аграрного сектору в умовах дефіциту власних обігових коштів.

Важливою особливістю є повна відсутність довгострокових зобов'язань та банківських кредитів протягом усього досліджуваного періоду. Це вказує на те,

що підприємство не залучає зовнішні інвестиційні ресурси для капітальних вкладень, покладаючись виключно на короткострокові розрахунки. Спостерігається позитивна тенденція до скорочення заборгованості перед бюджетом — з 76,5 тис. грн у 2022 році до 23,5 тис. грн у 2024 році (темп росту у 2024 році склав лише 36,77%). Це характеризує підприємство як сумлінного платника податків. Заборгованість перед персоналом у 2024 році зросла на 41,3% (до 36,6 тис. грн), що може бути пов'язано зі збільшенням штату, проте сума залишається незначною в загальній структурі пасивів. Варто звернути увагу на різкий стрибок загальних поточних зобов'язань у 2023 році (темп зростання 509,48%), що було спричинено накопиченням розрахунків, які згодом були частково реструктуризовані або погашені у 2024 році (зниження на 27% за цією статтею). Динаміка поточних зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки, тис. грн. представлено на рисунку 4.4.

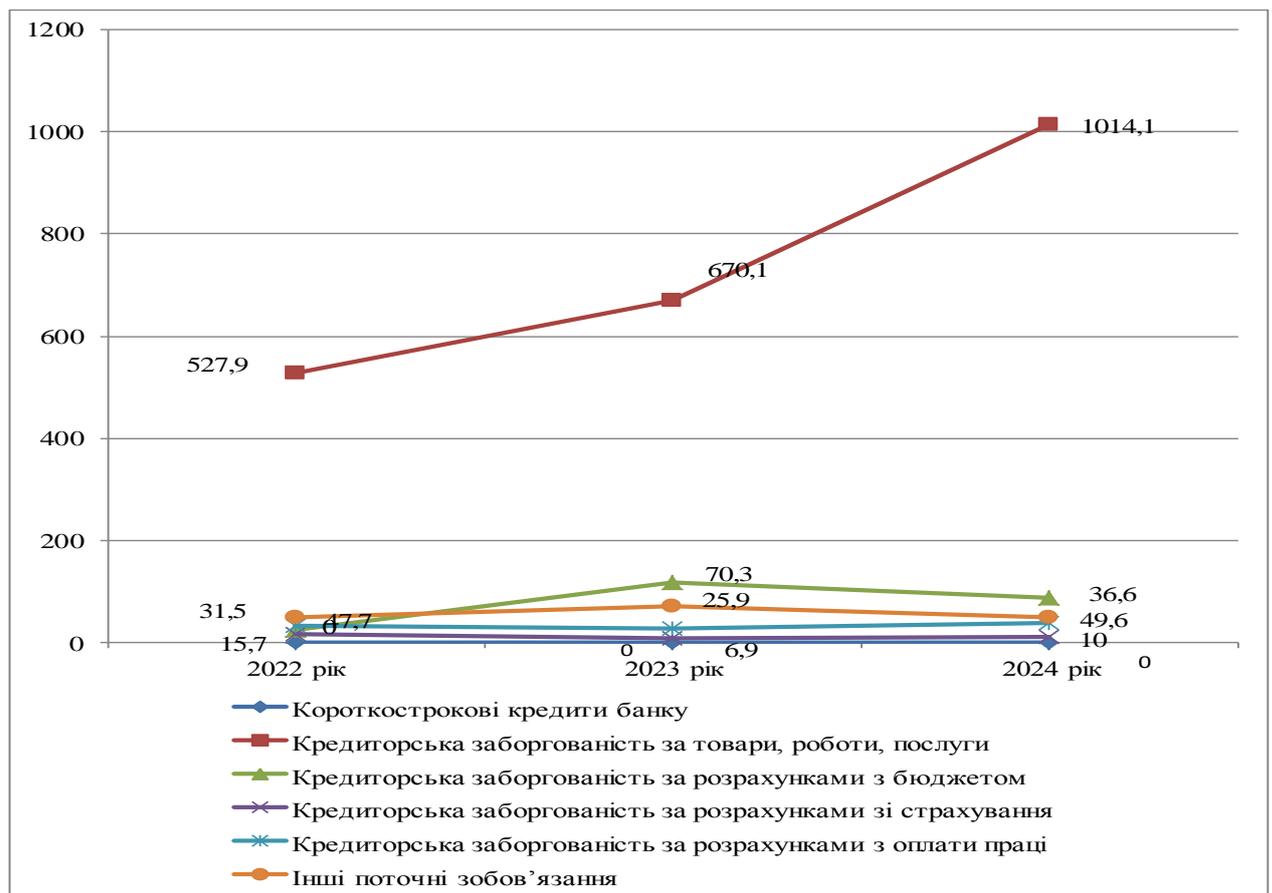

Рисунок 4.4 – Динаміка поточних зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки, тис. грн.

Зростання кредиторської заборгованості за товари та послуги на тлі відсутності банківських кредитів свідчить про те, що ТОВ «Кремуніверсалпостач» активно використовує фінансовий важіль постачальників. Це дозволяє уникати відсоткових витрат за кредитами, проте підвищує ризики залежності від партнерів та потребує жорсткого контролю ліквідності для уникнення втрати платоспроможності.

Як свідчать дані таблиці 4.4, у складі зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки переважають поточні зобов'язання, при цьому найбільшу суму з них складає у 2024 році кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Структура поточних зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 р.р. представлена в таблиці 4.5.

Таблиця 4.5

Структура поточних зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки, %

№	Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	Поточні зобов'язання	646 (100%)	891,4 (100%)	1196,5 (100%)
2	Короткострокові кредити банку	0,00	0,00	0,00
3	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	527,9 (81,7%)	670,1 (75,2%)	1014,1 (84,76%)
4	Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	23,2 (3,62%)	118,2 (13,3%)	86,2 (7,22%)
5	Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	15,7 (2,4%)	6,9 (0,77%)	10,0 (0,83%)
6	Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	31,5 (4,9%)	25,9 (2,9%)	36,6 (3,05%)
7	Інші поточні зобов'язання	47,7 (7,38%)	70,3 (7,83%)	49,6 (4,14)

В структурі поточних зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» у 2022-2024 роках спостерігались наступні тенденції (таблиця 4.4): у 2022 році найбільшу

частку у структурі займала кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (81,7 %), друге місце посідали інші поточні зобов'язання (7,38%), решта видів поточних зобов'язань мали незначну частку. У 2023 та 2024 роках у структурі поточних зобов'язань переважала також кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (75,2 % та 84,76 % відповідно) (рисунок 4.5).

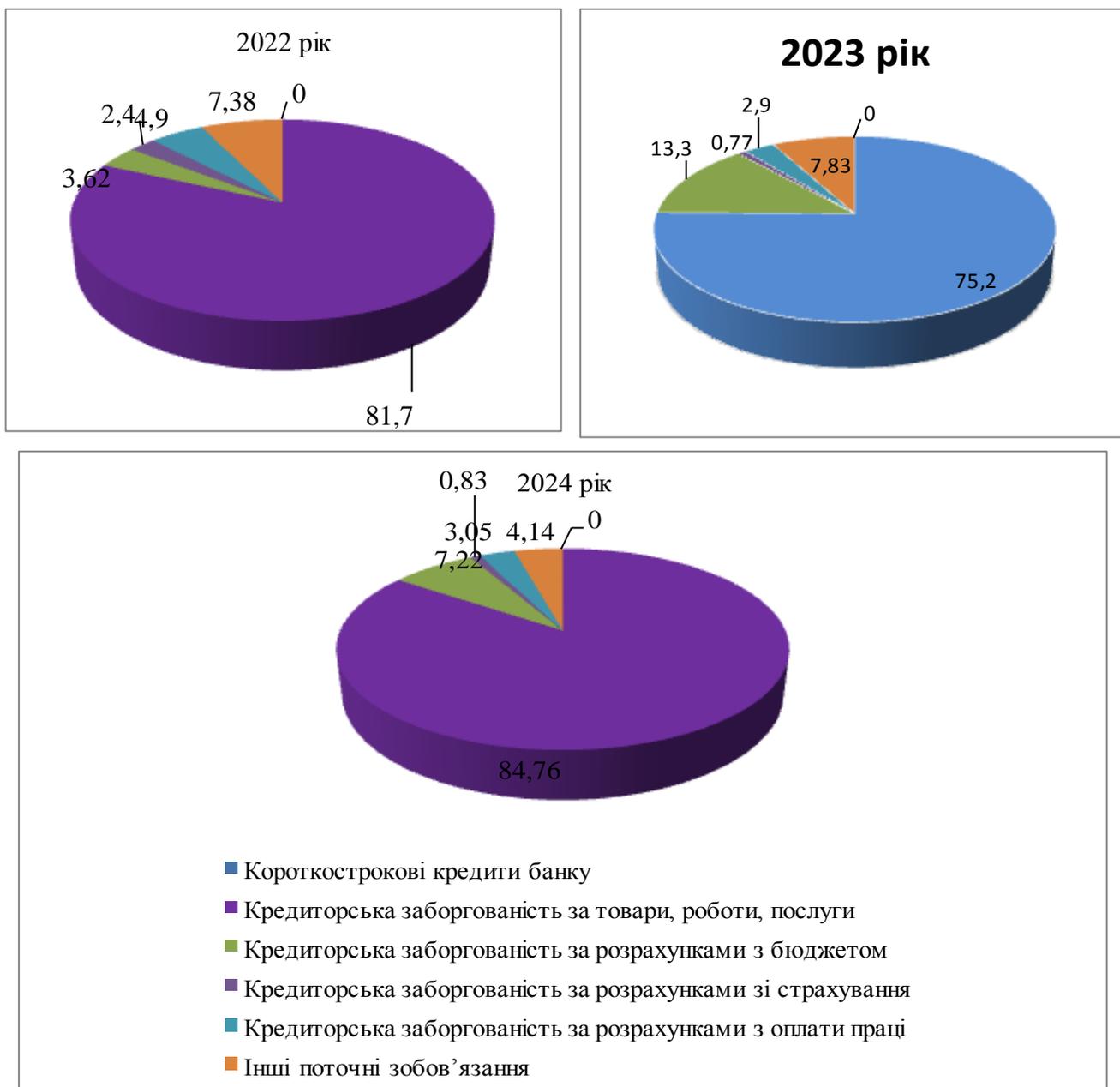

Рисунок 4.5 – Структура поточних зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки, %

Графічне представлення структури пасивів на рисунку 4.5 дозволяє оцінити ступінь фінансової залежності підприємства від різних категорій кредиторів та визначити пріоритетність джерел фінансування оборотного капіталу.

З рисунку можемо зробити висновок, що ключову позицію в структурі займає кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Протягом 2022–2024 років її питома вага демонструє стійку тенденцію до зростання, досягаючи у 2024 році понад 84,7% від загального обсягу поточних пасивів. Це свідчить про те, що «Кремуніверсалпостач» де-факто використовує кошти постачальників як основний інструмент підтримки операційної ліквідності. Сектор, що відображає заборгованість перед бюджетом, має тенденцію до звуження. Якщо у 2022 році частка податкових боргів була вагомою, то до 2024 року вона скоротилася до мінімальних значень (близько 2%). Така динаміка візуально підтверджує ефективність податкового планування та своєчасність виконання зобов'язань підприємства перед державою.

Частка заборгованості з оплати праці та соціального страхування у структурі залишається стабільно низькою (сумарно близько 3-4% у 2024 році). Це свідчить про те, що соціальні зобов'язання не створюють критичного навантаження на бюджет підприємства, а виплати здійснюються ритмічно. Незначна питома вага інших короткострокових пасивів вказує на відсутність у підприємства великих сум авансів одержаних або інших нетипових для основної діяльності боргів.

Таким чином, структурний аналіз підтверджує, що фінансова модель ТОВ «Кремуніверсалпостач» базується на товарному кредитуванні. Висока концентрація зобов'язань в одному сегменті (розрахунки з постачальниками) робить підприємство чутливим до змін умов співпраці з контрагентами, проте дозволяє уникати витрат на обслуговування банківських позик.

Дані рисунка 4.5 підтверджують формування моноцентричної структури зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач», де ключову роль відіграють розрахунки з постачальниками. З одного боку, це свідчить про високу довіру партнерів до товариства, а з іншого — про необхідність постійного моніторингу ліквідності для своєчасного виконання цих масових зобов'язань.

4.3 Аналіз оборотності зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки

Ефективність управління запозиченим капіталом безпосередньо корелює з показниками оборотності, які демонструють швидкість погашення заборгованості перед контрагентами та ефективність використання залучених ресурсів у часі.

Для оцінки оборотності зобов'язань розраховується коефіцієнт оборотності за формулою:

$$K_{обз} = \frac{СВ}{СЗ} \quad (4.1)$$

де $K_{обз}$ – коефіцієнт оборотності зобов'язань.

СВ – собівартість реалізованої продукції за період, тис. грн.;

СЗ – середньорічна сума зобов'язань, тис. грн.

Цей показник демонструє кількість циклів повного погашення боргів підприємства протягом звітного періоду.

Розрахунок коефіцієнта оборотності зобов'язань для ТОВ «Кремуніверсалпостач» наведено в таблиці 4.6

Таблиця 4.6

Динаміка коефіцієнту оборотності зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022 – 2024 роки

№	Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	Собівартість реалізованої продукції за період, тис. грн.	956,6	2097,5	2602,3
2	Середньорічна сума зобов'язань, тис. грн.	554,3	768,7	1043,95
3	Коефіцієнт оборотності зобов'язань, оборотів	1,72	2,73	2,49

На основі даних таблиці 4.6 проведено розрахунок коефіцієнта оборотності зобов'язань, який є ключовим індикатором швидкості погашення заборгованості підприємства перед його контрагентами. Показник розраховувався як відношення собівартості реалізованої продукції до середньорічної вартості зобов'язань. Так,

згідно розрахунків, коефіцієнт оборотності у 2022 році становив 1,72 обороти. Це свідчить про те, що протягом року підприємство повністю оновило свої боргові зобов'язання трохи менше ніж два рази. У 2023 році спостерігається суттєве прискорення оборотності — показник зріс до 2,73 оборотів. Це стало можливим завдяки стрімкому зростанню масштабів діяльності: собівартість продукції зросла більше ніж удвічі (з 956,6 тис. грн до 2097,5 тис. грн), що значно випереджало зростання суми боргів. Відбулося незначне уповільнення темпів оборотності до 2,49 оборотів. Хоча собівартість продукції продовжувала зростати у 2024 році (до 2602,3 тис. грн), середньорічна сума зобов'язань також суттєво збільшилася (до 1043,95 тис. грн), що призвело до подовження циклу погашення заборгованості (рисунок 4.6).

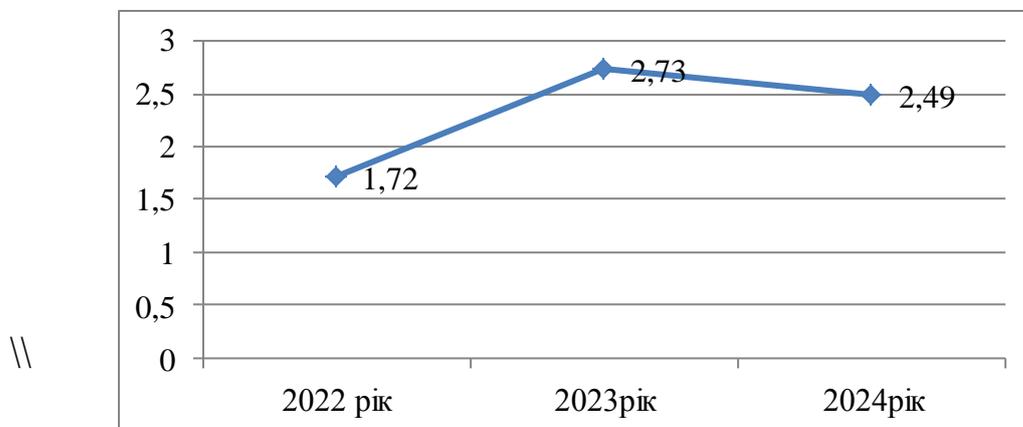

Рисунок 4.6 – Динаміка коефіцієнта оборотності зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки, оборотів

Порівнюючи 2024 рік із базовим 2022 роком, можна констатувати загальне зростання коефіцієнта оборотності з 1,72 до 2,49. Це є позитивною тенденцією для ТОВ «Кремуніверсалпостач», яка вказує на інтенсифікацію використання залучених коштів та прискорення розрахунків із кредиторами. Розраховані показники свідчать про те, що ТОВ «Кремуніверсалпостач» нарощує обсяги виробництва та реалізації швидше, ніж накопичує борги. Це підтверджує раціональність обраної фінансової стратегії та здатність підприємства ефективно керувати своєю кредиторською заборгованістю.

Значення коефіцієнта на рівні 2,49–2,73 оборотів у 2023-2024 р.р. вказує на те, що підприємство активно використовує товарні кредити від постачальників як гнучке джерело фінансування, зберігаючи при цьому достатню швидкість їх

повернення для підтримання ділової репутації. Незначне зниження показника у 2024 році порівняно з 2023 роком свідчить про необхідність посилення контролю за термінами погашення боргів. Рекомендується підтримувати паритет між швидкістю обороту дебіторської заборгованості та зобов'язань, щоб уникнути дефіциту ліквідності (касових розривів).

Коефіцієнт покриття (або коефіцієнт поточної ліквідності) є одним із найважливіших показників кредитоспроможності. Він показує, чи здатне підприємство погасити свої короткострокові зобов'язання за рахунок усіх наявних оборотних активів та розраховується за формулою:

$$\text{Кп} = \frac{\text{Оборотні активи (ряд.1195 Балансу)}}{\text{Поточні зобов'язання (ряд.1695 Балансу)}} \quad (4.2)$$

Де Кп – коефіцієнт покриття

Розрахунок коефіцієнту покриття для ТОВ «Кремуніверсалпостач» наведено в таблиці 4.7. Динаміка коефіцієнта покриття представлена на рисунку 4.7

Таблиця 4.7

Динаміка коефіцієнту покриття ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022 – 2024 роки

№	Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	Оборотні активи, тис. грн.	1087,50	1587,60	2226,80
2	Поточні зобов'язання, тис. грн.	646,00	891,40	1196,50
3	Коефіцієнт покриття, оборотів	1,68	1,78	1,86

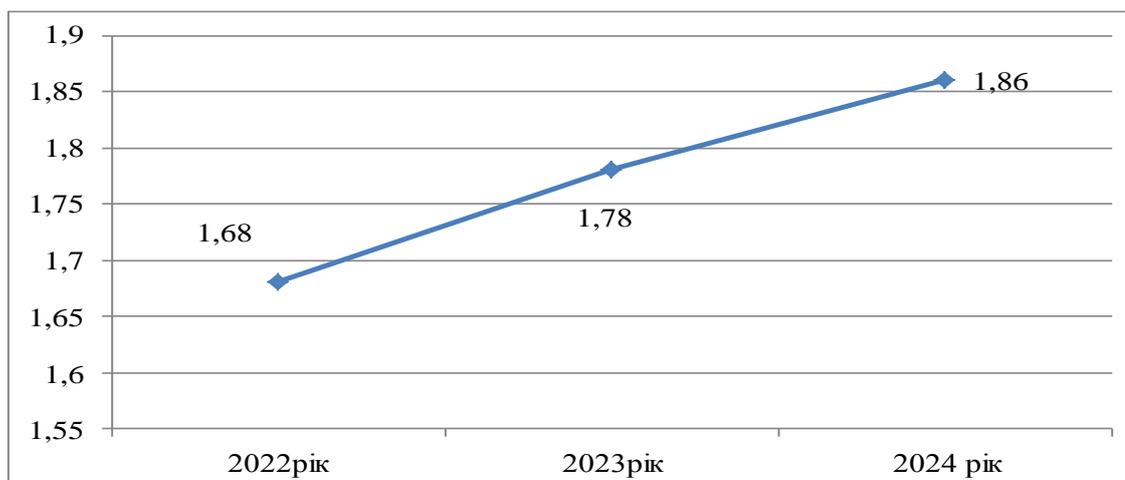

Рисунок 4.7 – Динаміка коефіцієнта покриття ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки, оборотів

Якщо $K_p > 2$, то підприємство вважається цілком платоспроможним.

Якщо $1 < K_p < 1,5$, як у ТОВ «Кремуніверсалпостач» за аналізований період, то у товариства можливі труднощі з ліквідністю. Це означає, що йому ледь вистачає оборотних коштів для покриття боргів. Будь-яка криза (наприклад, неврожай або падіння цін) може призвести до неплатоспроможності. Але, оскільки на протязі трьох років даний показник має тенденцію до збільшення, то це означає, що підприємство впевнено контролює свою заборгованість.

Для більш детальної оцінки ділової активності необхідно трансформувати коефіцієнт оборотності у часовий показник — середній період погашення заборгованості, що характеризує тривалість використання коштів, залучених від позичальника у господарській діяльності до їх повернення. Він розраховується за формулою:

$$\text{СПРК} = 365 / K_{\text{обз}} \quad (4.2)$$

Розрахунок даного показника ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки наведено в таблиці 4.8. Динаміка середнього періоду розрахунків з кредиторами ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022 – 2024 роки представлено на рисунку 4.8.

Таблиця 4.8

Динаміка середнього періоду розрахунків з кредиторами ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022 – 2024 роки

№	Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	Коефіцієнт оборотності зобов'язань, оборотів	1,72	2,73	2,49
2	Середній період розрахунків з кредиторами, днів	212,2	133,7	146,6

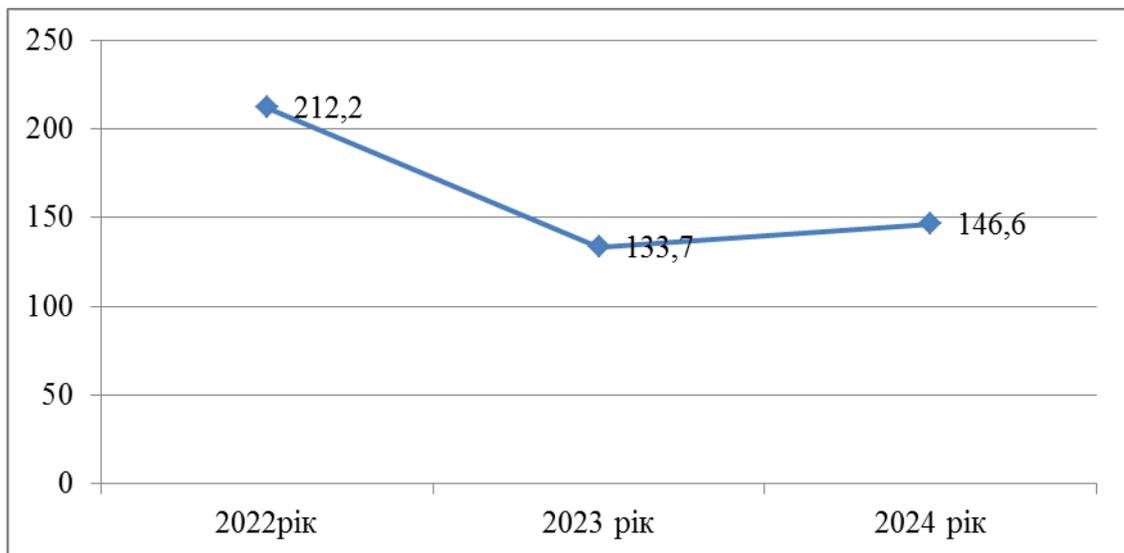

Рисунок 4.8 – Динаміка середнього періоду розрахунків з кредиторами ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022-2024 роки, днів

Рисунок 4.8 демонструє суттєві зміни у швидкості виконання зобов'язань підприємства перед контрагентами протягом досліджуваного періоду. У 2022 році період розрахунків становив 212,2 дня, що є досить високим показником і свідчить про тривале використання коштів постачальників в обороті. Однак уже у 2023 році спостерігається стрімке покращення ситуації — показник знизився до 133,7 дня. Це скорочення на 78,5 днів вказує на значне прискорення оборотності капіталу та суттєве зміцнення фінансової стабільності підприємства. У 2024 році тривалість розрахунків дещо збільшилася до 146,6 дня. Попри зростання на 12,9 днів порівняно з попереднім роком, цей показник все одно залишається набагато кращим за рівень 2022 року. Така динаміка може бути пов'язана із плановим розширенням виробничих потужностей та залученням додаткових товарних кредитів. Для сільськогосподарського сектору період розрахунків у межах 130–150 днів вважається прийнятним, оскільки він узгоджується з тривалим виробничим циклом (від посіву до реалізації врожаю). Показник 2024 року свідчить про те, що підприємство в середньому розраховується за своїми боргами протягом 4,5–5 місяців. Підприємство відійшло від практики надто тривалого утримання кредиторської заборгованості, яка спостерігалася у 2022 році, і перейшло до більш ритмічного графіку платежів. Зниження періоду розрахунків порівняно з початком дослідження позитивно впливає на кредитний рейтинг

товариства, роблячи його більш привабливим для стратегічних партнерів та банківських установ.

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, що характеризує ефективність роботи товариства з дебіторами і кредиторами й їх вплив на ліквідність та платоспроможність підприємства представлено у таблиці 4.9.

Таблиця 4.9

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022 – 2024 роки

№	Показники	Одиниці виміру	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	5	6	7
1	Дебіторська заборгованість	тис. грн.	596,90	1092,20	1509,40
2	Зобов'язання	тис. грн.	646,00	891,40	1196,50
3	Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості		0,92	1,22	1,26

Розрахунки таблиці 4.9 свідчать про те, що за досліджуваний період спостерігається стрімке нарощування обох видів заборгованості. Дебіторська заборгованість зросла у 2,5 рази (з 596,9 тис. грн до 1509,4 тис. грн), тоді як зобов'язання збільшилися у 1,85 рази (з 646,0 тис. грн до 1196,5 тис. грн). Це свідчить про загальне розширення господарської діяльності та активне використання інструментів товарного кредитування. У 2022 році коефіцієнт співвідношення становив 0,92. Це означає, що сума боргів підприємства перевищувала суму заборгованості клієнтів перед ним. Така ситуація свідчила про те, що товариство фінансувало свої потреби переважно за рахунок коштів кредиторів. Починаючи з 2023 року, ситуація докорінно змінилася — коефіцієнт перевищив одиницю і склав 1,22, а у 2024 році зріс до 1,26. Позитивним моментом є те, що товариство має достатньо дебіторської заборгованості, щоб повністю покрити свої зобов'язання. На кожну 1 грн боргу кредиторам припадає

1,26 грн, які винні підприємству. Проте, є і ризиковий аспект, який полягає в тому, що відбувається відволікання власних обігових коштів. Підприємство фактично кредитує своїх покупців у більшому обсязі, ніж саме бере в борг у постачальників.

Поточне співвідношення на рівні 1,26 у 2024 році вважається оптимальним для підтримання платоспроможності. Це створює фінансовий буфер, який гарантує виконання зобов'язань перед постачальниками за умови вчасного надходження коштів від дебіторів. Оскільки дебіторська заборгованість зростає швидше за кредиторську, то керівництву необхідно посилити контроль за термінами оплати рахунків клієнтами. Затримка платежів від покупців при такому співвідношенні може призвести до дефіциту «живих» грошей для розрахунків із постачальниками.

Вцілому, можна сказати, що товариству вдалося досягти стану, коли власні активи у вигляді дебіторської заборгованості повністю перекривають поточні пасиви, що зміцнює загальну кредитоспроможність ТОВ «Кремуніверсалпостач» у довгостроковій перспективі.

4.4 Аналіз впливу зобов'язань на платоспроможність та ліквідність підприємства

Зобов'язання підприємства є ключовим фактором, що визначає рівень його фінансового ризику. Протягом 2022–2024 рр. на ТОВ «Кремуніверсалпостач» спостерігалася тісна кореляція між обсягом залученого капіталу та здатністю підприємства до самофінансування. Для аналізу платоспроможності і ліквідності підприємств визначаються показники, наведені в таблиці 4.9.

Тож для завершення аналізу зобов'язань підприємства потрібно розрахувати показники ліквідності та платоспроможності (таблиця 4.10) і провести їх оцінку.

Характеристика показників ліквідності та платоспроможності

№	Показники	Нормативне значення	Розрахунок показника
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,3	Грошові кошти і їх еквіваленти / Поточні зобов'язання
2	Коефіцієнт термінової ліквідності	0,7-0,8	(Дебіторська заборгованість + Грошові кошти і їх еквіваленти) / Поточні зобов'язання
3	Коефіцієнт загальної ліквідності	2,0-2,5	Оборотні активи / Поточні зобов'язання

Таблиця 4.10

Показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022 – 2024 роки

№	Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення		Відхилення	
					2023 р. від 2022 р.		2024 р. від 2023 р.	
					абсолютне, тис. грн.	темп зростання, %	абсолютне, тис. грн.	темп зростання, %
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,04	0,09	0,14	0,05	225	0,05	155,56
2	Коефіцієнт термінової ліквідності	0,96	0,78	1,40	-0,18	81,25	0,62	179,49
3	Коефіцієнт загальної ліквідності	1,68	1,23	1,86	-0,45	73,21	0,63	151,22

Динаміка показників ліквідності на ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022 – 2024 р.р., грн./грн представлено на рисунку 4.9.

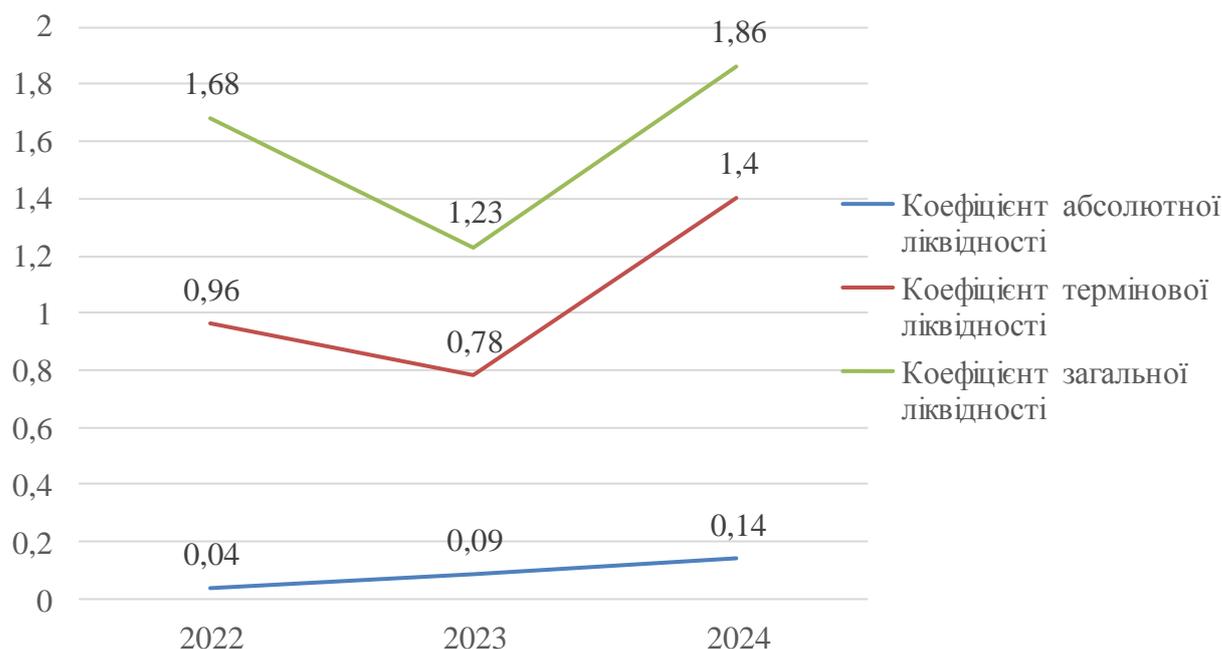

Рисунок 4.9 – Динаміка показників ліквідності на ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022 – 2024 р.р., грн./грн.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності демонструє, яку частину поточних боргів підприємство може погасити негайно за рахунок грошових коштів. Спостерігається стабільне його зростання з 0,04 у 2022 році до 0,14 у 2024 році. Хоча нормативне значення зазвичай становить 0,2–0,35, позитивна динаміка свідчить про поступове накопичення грошових резервів. Підприємство суттєво покращило свою миттєву платоспроможність, збільшивши цей показник на 155,56% за останній рік.

Коефіцієнт термінової ліквідності (швидкої ліквідності) відображає можливість погашення боргів за умови вчасної інкасації дебіторської заборгованості. У 2023 році спостерігалось зниження до 0,78, що було нижче норми (1,0). Однак у 2024 році показник зріс до 1,40, що свідчить про високу якість дебіторської заборгованості та її здатність покривати борги. Темп зростання у 179,49% у 2024 році вказує на відновлення фінансової стійкості після тимчасового спаду.

Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) характеризує достатність усіх оборотних активів для покриття поточних пасивів. Показник коливався від 1,68 у 2022 році до 1,23 у 2023 році, і врешті досяг 1,86 у 2024 році. Оптимальним вважається значення 1,5–2,0. Таким чином, у 2024 році ТОВ «Кремуніверсалпостач» вийшло на нормативний рівень ліквідності. Це означає, що на кожну 1 грн зобов'язань підприємство має 1,86 грн ресурсів.

Дані розрахунки показують, що 2023 рік був складним для ліквідності підприємства (всі показники знизилися). Це могло бути пов'язано з великими закупівлями сировини або затримками оплат від покупців. У 2024 році відбувся значне збільшення показників (від 151% до 179%), що дозволило підприємству повністю відновити платоспроможність. Поточні показники Кабс = 0,14; Кзаг = 1,86 роблять підприємство надійним позичальником. Воно має достатній запас оборотних коштів для стабільної роботи.

Проведений аналіз ліквідності ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022–2024 роки дозволяє констатувати відновлення фінансової стійкості підприємства після певного спаду показників у 2023 році.

Отже, фінансовий стан ТОВ «Кремуніверсалпостач» за критерієм ліквідності можна охарактеризувати як стабільний. Підприємство успішно пододало дефіцит оборотних коштів 2023 року та станом на кінець 2024 року сформувало необхідний "запас міцності". Наявне співвідношення активів та пасивів дозволяє компанії залучати нові товарні кредити та гарантує її платоспроможність у короткостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Узагальнюючи проведене дослідження можемо зробити такі висновки:

1. ТОВ «Кремуніверсалпостач» є активним суб'єктом легкої промисловості, спеціалізуючись на комплексному виготовленні швейної та взуттєвої продукції. Виробничий профіль підприємства охоплює серійне виробництво спеціалізованого одягу (спецодягу), а також виконання індивідуальних замовлень, що вимагає високої адаптивності технологічних процесів. В основі менеджменту товариства лежить лінійно-функціональна модель, яка забезпечує чітку вертикаль підпорядкування в поєднанні з експертним управлінням за профільними напрямками.

2. Понад десятирічний досвід успішного функціонування ТОВ «Кремуніверсалпостач» на профільному ринку підтверджує стійку конкурентоспроможність підприємства та стабільний споживчий попит на його продукцію. Протягом цього періоду компанія сформувала імідж надійного виробника, що забезпечило їй міцні позиції в галузі. Виробничі потужності укомплектовані сучасним вискоєфективним обладнанням, що дозволяє поєднувати високу якість пошиття з низьким рівнем шумового навантаження, забезпечуючи комфортні умови праці.

3. Особлива увага товариства приділяється організації робочого простору для виробничого персоналу. Створено належне освітлення робочих місць, облаштовано спеціалізовані зони відпочинку та суворо дотримуються регламенти техніки безпеки й охорони праці. Адміністративний апарат компанії забезпечений актуальним програмним та технічним інструментарієм. Впроваджена гнучка модель організації праці, що передбачає можливість віддаленого виконання функціональних обов'язків.

4. Обліковий процес на ТОВ «Кремуніверсалпостач» регламентується чинним законодавством України та внутрішніми нормативними актами підприємства. Для забезпечення безперервного ведення бухгалтерського обліку на підприємстві функціонує бухгалтерська служба, до штату якої входять два фахівці. Вони здійснюють повний цикл облікових процедур — від первинної реєстрації господарських операцій до формування підсумкової звітності.

5. Методологія та принципи ведення обліку визначені в індивідуальному Наказі про облікову політику, що забезпечує єдиний підхід до оцінки активів, зобов'язань та розрахунку фінансових результатів протягом звітних періодів. Оскільки за критеріями Господарського кодексу України ТОВ «Кремуніверсалпостач» класифікується як суб'єкт малого підприємництва, воно використовує спрощений порядок звітування. Повний пакет річної звітності товариства включає дві ключові форми: Баланс (Звіт про фінансовий стан), що відображає наявні ресурси та джерела їх формування та Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), який фіксує ефективність діяльності через зіставлення доходів і витрат.

6. Комплексна оцінка ключових техніко-економічних індикаторів свідчить про успішну адаптацію ТОВ «Кремуніверсалпостач» до кризових умов функціонування та досягнення прибутковості за підсумками 2024 року. Вже у 2023 році було відновлено позитивну динаміку основних показників. Протягом 2023–2024 рр. зафіксовано впевнене зростання доходної частини. Це стало результатом синергетичного ефекту від масштабування виробництва, підвищення продуктивності праці та оптимізації витратних механізмів, попри об'єктивне зростання собівартості ресурсів.

7. На сьогодні підприємство демонструє високий рівень фінансової незалежності. Навіть за умови певної варіативності чистого прибутку у 2024 році порівняно з попереднім періодом, коефіцієнти ліквідності залишаються суттєво вищими за нормативні межі. Це підтверджує абсолютну здатність товариства вчасно виконувати свої зобов'язання. Найбільш вагомим фактором ризику визначено структуру активів, де 55% займає дебіторська заборгованість. Такий рівень концентрації вивільнених коштів потребує негайного впровадження жорсткої кредитної політики та посилення моніторингу платіжної дисципліни контрагентів задля уникнення дефіциту ліквідності (касових розривів).

8. Зобов'язання є відображенням фінансових вимог контрагентів до підприємства, що виникли у процесі його діяльності. Для забезпечення точності бухгалтерського обліку та прозорості фінансової звітності, ці вимоги класифікують за ознакою терміновості. Стратегічне значення для управління фінансами має їх поділ на довгострокові (з терміном виконання понад рік) та

поточні, що безпосередньо впливає на оцінку платоспроможності компанії.

9. Методологія відображення відомостей про зобов'язання ТОВ «Кремуніверсалпостач» базується на використанні рахунків 5-го («Довгострокові зобов'язання») та 6-го («Поточні зобов'язання») класів План рахунків. У фінансовій звітності ця інформація систематизується у пасиві Балансу, зокрема у II, III та IV розділах, що дозволяє користувачам звітності оцінити структуру капіталу за термінами його повернення.

10. Ключова відмінність між довгостроковими та поточними зобов'язаннями ТОВ «Кремуніверсалпостач» полягає не лише у часовому горизонті (понад або до 12 місяців), а й у методології їхньої вартісної оцінки в балансі. У швейній галузі довгострокові борги часто виникають при залученні інвестиційних кредитів на оновлення парку швейних машин чи розширення виробничих ліній. Враховуючи, що на ТОВ «Кремуніверсалпостач» балансова вартість основних засобів у 2024 році скоротилася на 74,34%, питання оцінки довгострокових ресурсів у 2025-2026 роках стає пріоритетним. Такі зобов'язання відображаються у звітності за теперішньою вартістю.

11. Процес документування зобов'язань можна розділити на три основні етапи: виникнення, підтвердження та погашення.

12. Механізм банківського кредитування на ТОВ «Кремуніверсалпостач» може реалізовуватися через дві альтернативні схеми фінансування. Перша передбачає відкриття спеціального позикового рахунку, який використовується для цільового спрямування коштів безпосередньо контрагентам (одержувачам). Друга схема є спрощеною і передбачає пряме зарахування кредитних ресурсів на поточний рахунок підприємства, що забезпечує більшу гнучкість у подальшому використанні залученого капіталу.

13. Важливою особливістю товариства є повна відсутність довгострокових зобов'язань та банківських кредитів протягом усього досліджуваного періоду. Це вказує на те, що підприємство не залучає зовнішні інвестиційні ресурси для капітальних вкладень, покладаючись виключно на короткострокові розрахунки. Спостерігається позитивна тенденція до скорочення заборгованості перед бюджетом — з 76,5 тис. грн у 2022 році до 23,5 тис. грн у 2024 році. Це характеризує підприємство як сумлінного платника податків.

14. На рівні аналітики (за кожним постачальником, договором та терміном) виникають найбільші ризики товариства — прострочення платежів, виникнення штрафів або втрата документів. Саме тому первинні документи (акти, накладні, податкові накладні) є єдиним юридичним підтвердженням зобов'язань. Будь-яка помилка в їх оформленні робить підприємство вразливим перед податковими органами та кредиторами.

15. Відсутність щорічної практики проведення зовнішнього аудиту на ТОВ «Кремуніверсалпостач» є суттєвим недоліком системи контролю, оскільки стандартна інвентаризація не забезпечує комплексного аналізу фінансової діяльності, який гарантує аудиторська перевірка. З метою мінімізації ризиків підприємству рекомендовано ініціювати аудит у найближчій перспективі, зосередивши особливу увагу на верифікації поточних зобов'язань. Для оптимізації процесу керівництву варто узгодити з аудиторською фірмою ключові аспекти стратегічного плану.

16. Методика аналізу зобов'язань передбачає визначення їх динаміки, складу, структури, оборотності, рівня платоспроможності та ліквідності підприємства, що здійснюється за даними фінансової звітності, розрахунок граничної суми зобов'язань під впливом різноманітних чинників, наприклад, доходів, витрат, оборотних активів тощо.

17. Дослідження динаміки зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» упродовж 2022–2024 років показує, що сума зобов'язань підприємства демонструє стрімку тенденцію до зростання: якщо у 2022 році вона складала 646,0 тис. грн, то до кінця 2024 року зросла до 1196,5 тис. грн, що становить загальний приріст у 1,85 раза. Основним чинником росту загальних зобов'язань є заборгованість за товари, роботи та послуги. У 2024 році вона зросла на 151,3% порівняно з попереднім роком і склала 1014,1 тис. грн. Це свідчить про активне використання товарного кредиту від постачальників як основного джерела фінансування оборотних активів, що є характерним для аграрного сектору в умовах дефіциту власних обігових коштів.

18. Ключову позицію в структурі зобов'язань ТОВ «Кремуніверсалпостач» займає кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Протягом 2022–2024 років її питома вага демонструє стійку тенденцію до зростання, досягаючи у

2024 році понад 84,7% від загального обсягу поточних пасивів. Це свідчить про те, що «Кремуніверсалпостач» де-факто використовує кошти постачальників як основний інструмент підтримки операційної ліквідності.

19. Оскільки $1 < Kп < 1,5$, як у ТОВ «Кремуніверсалпостач» за аналізований період, то у товариства можливі труднощі з ліквідністю. Це означає, що йому ледь вистачає оборотних коштів для покриття боргів. Будь-яка криза (наприклад, неврожай або падіння цін) може призвести до неплатоспроможності. Але, оскільки на протязі трьох років даний показник має тенденцію до збільшення, то це означає, що підприємство впевнено контролює свою заборгованість.

20. Проведений аналіз ліквідності ТОВ «Кремуніверсалпостач» за 2022–2024 роки дозволяє констатувати відновлення фінансової стійкості підприємства після певного спаду показників у 2023 році. Вцілому, фінансовий стан ТОВ «Кремуніверсалпостач» за критерієм ліквідності можна охарактеризувати як стабільний. Підприємство успішно пододало дефіцит оборотних коштів 2023 року та станом на кінець 2024 року сформувало необхідний "запас міцності". Наявне співвідношення активів та пасивів дозволяє компанії залучати нові товарні кредити та гарантує її платоспроможність у короткостроковій перспективі.

За результатами проведеного дослідження підприємству можна надати такі рекомендації:

1. Для удосконалення синтетичного та аналітичного обліку товариству можна порекомендувати:

- суворо дотримуватися використання рахунку 681 для отриманих передоплат, щоб не змішувати їх із прямою кредиторською заборгованістю за товари (рахунок 631).

- впровадження «аналітики за термінами», тобто в автоматизованій програмі слід додати субконто «Термін оплати». Це дозволить бухгалтеру щотижня формувати звіт про борги, термін яких настає, уникаючи пені та штрафів. Для швейних напрямів або спецзамовлень вести аналітику на рахунку 63 не просто за постачальником, а в розрізі конкретного замовлення/партії. Це дозволить точно розрахувати собівартість окремого проекту.

2. За результатами проведеного аналізу можна порекомендувати:

- розглянути можливість модернізації фондів для підтримки конкурентоспроможності у швейній галузі, враховуючи, що частка основних засобів у структурі майна на кінець 2024 року складає лише 19%;
- сумарна частка грошових коштів та запасів (20% на кінець 2024 року) разом із дебіторською заборгованістю вказує на те, що підприємство має мобільну структуру активів, проте рекомендовано запровадити ефективне управління дебіторською заборгованістю для перетворення її в реальні гроші;
- впровадження системи кредитного ліміту та рейтингів, тобто диференціація клієнтів. Пропонується розділити замовників на групи залежно від їхньої платіжної дисципліни. Для нових або ненадійних контрагентів варто обмежити максимальну суму відвантаження в борг, а також автоматично припиняти поставки продукції тим замовникам, які мають прострочену заборгованість, а також проводити регулярний моніторинг старіння дебіторської заборгованості і надсилати ввічливі нагадування про наближення терміну оплати за 2-3 дні до дедлайну.